48՝ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 997 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5 ՀՈԿՏ. 1914 25 ԹԻՎԻ 1332 — 22 ԷԼՈՒԼ 1330

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԷՐՕՒ Կ'ՈՒՂԼՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Grande Rue de Péra, 38

Կամաւորապէս ստորագրած գրութիւններ չեն տրուիր։

Մասեցաց Աշխարհ

ՀԱՅԱԿԵՐԻՊ ԱԶԱՏԱՄՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيه يوى سياسى غزته سى
سهاهى : اوچ آيلغينه قدر
٣٨ نومرو جاده سنده واقع اداره سى

ԳԻՆԸ ԱՌԱՔՄԱՆ ԴԻՐՔԻՆ
	Քաղաքի համար	Վայրերու համար
Տարի համար	36 ղրշ.	50 ղրշ.
Կիսամեայ համար	193 »	60 »
Առանձին թիւի համար	25 փր.	18 փր.

ՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄԱՆԵՐ
Մէկ տարուան վճարում, տարի 5 ղրշ.,
Մէկ տարուան տարի ծանուցումներ համար
տարեսարի պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌՇԱԼՈՅՍԻ — 10 ՓԱՐԱ

„ԳԼՈՒԽ-ՊԷՏՔ ՈՒՆԻ ՈՒՍԻԴ"

Իրիկուան դէմ, Երայի Մեծ-Դուռնան թափառողներ, յանախ կը տեսնեն արտասովոր անցորդ մը, որ ամբոխին հոծ ու խառնիճաղանճ ցանցը ճեղքելով, փութկոտ քայլերով կ'առաջանայ, կիսափուտի իր խիստաւուն այգքերը յառած հեռաւոր հորիզոնի մը անհունութեան, գրաւուած անձանօթ երեւոյթի մը դիւթական տեսքէն, զոր միայն ինք տեսնէ, որովհետեւ անկէ յարկոսկուածա կը թուի զայն հետապնդել, ակնարկը չբամնելով երբեք անկէ, վազելով անոր ետեւէն, և զոր սակայն չի դանեցող անցորդները կը ցանցառնան, ճամբաներէն դէպի հասնին, բայց ան չի հոգար անոր։ Ինչ կը թուտէ այս արտասովոր անցորդը, որ զանազանութեան ուշադրութ նիշ մը կը դնէ անոր սակ ամբոխին մէջ, անմիջապէս զատուելով անկէ՝ անմիջապէս աչքի զարնելով, ամբողջ խառնակ ցլաղանութեանը մէջէն բազմագունակ մարդակոյտին, ուր մարդկային ցանցին ամէն հիւսկէնը կը տիրէ, ամէն առէջը իր գոյութիւնը սպրդեցուցած է հոն, կաղմելու համար այն ամբողջութիւնը, որ ամբոխն է։

Մոլորած ուղեւոր մը՝ է ան, որ տարաշխարհիկ բնավայրերէ՝ քաղաքը խոտորեցուցած ըլլայ անձանօթ ճամբաներու մէջ, ուր կը թափառի իրիկունները, գտնելու համար տեղ ու կոթատան այն ուղին, որ չեղեցաց զինքը իր ընտանի երդիքէն, զոր, անձկոտ ու անտոյգ, գտնել կը ջանայ, հոն հասնելու և գլուխը անոր հովանիին տակ հանդչեցնելու համար, թրուչունները գիշերէն առաջ։

Ո՛չ, մոլորած ուղեւոր մը չէ՝ ան, անձանօթ մը չէ։ Ու ասոր համար իսկ՝ ասո՛ւշ գործը այն անցորդներուն, որոնք զարմացան ու հետաքրքրեցին Նայուածքներ կը ձգեն այս ուշագրաւ անցորդին վրայ, երբ ան չուքի մը պէս կը սահի կ'անցնի իրենց քովէն, աննիւթական, լպրծուն ու օդային ուրուականի մը պէս, անմիջապէս անհետանալով։

Անբաժան չուք մը ունի իր ետեւէն այս զարմանալի անցորդը, որ չի կորսնցներ երբեք անոր իրականութիւնը հետքը, և մգագան տուների մը պէս, խուսափուկ ու հայածական, կը հետեւի անոր, ուր որ անոր քայլերը երթան։

Գլխէն ինչ հով է անցեր այս անցորդին, որ չուառութեան քիրտ փոշի մըն է ձիւներ անոր վրայ, ոչքէն մինչ չէ դիւրը։ Իր դալկացած ու ազազուն մարմինը՝ հազիւ կ'ամփրփուի

ՊՍԿԻՆԵՐՈՒԻ ՃԱՄԲՈՒՆ

ՎԷՊ

ՅԱՐԳԱՆԱՆԵՑԻ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՖԵՐԻԷՐԴ ՄԱՍ

Զ

Պ. Բօլայի նորոյն երեք մանչերը, անթացատրելի հրճուանք պատճառեցին երեք աղջիկներուն և մանաւանդ Վարդանայի որ առաջին անգամ զոհարէն մը ունենալու բախտին կ'արժանանար։ Այս առթիւ նոր ոգեւորութիւն մը ողողեց զիրենք և Նուարդ դաշնակին գլուխ անցնելով սկսաւ մէկ քանի սիրուն կարներ նուագել։ Եւ քիչ Ամէլի յաջորդեց Օր. Պարգեւեանի և անմիջապէս գոյացաւ զուարթ մթնոլորտ մը, որ համակ անկեղծութիւն, երջանկութիւն կը բուրէր։

Բօլի Նամակը խոր արմատ ձգած էր Հրաչեայի սրտին մէջ և հակառակ զինքը չրջապատող զուարթ կեանքին, երիտասարդը չէր կրնար թօթափել անկէ զգացած նախապաշարումը։ Մէկ քանի անգամ փորձուեցաւ այս առթիւ խօսք բանալ Պարգեւեանի ու անոր կարծիքն ալ առնել, սակայն քաջութիւն չունենալ այդչափ առաջ երթալու, վախնալով որ անհաճոյ հետեւանք կ'ունենայ իր այս փութկոտութիւնը, և հիմա որ այսպիսի նախանձելի առիթներէ չրջապատուած էր, սկսաւ միտքը կը հակէր դէպի նամակը, վախնալով որ Պ. Մաղաթիէլի կողմէ անակնկալ մը պիտի տագի իր երջանկութիւնը խանգարող։

Ճաշէն ետք երիտասարդը հրաժեշտ առնելով մեկնեցաւ և Պ. Բօլա Ամէլիի հետ առանձնանալով, սկսաւ անուղղակի կերպով հարցանել աղջիկը, Հրաչեայի նկատմամբ անոր տածած զգացումները գտնելու դիտաւորութեամբ։ Օրիորդը բացայայտ կերպով խոստովանցաւ նորը ամէն բան և հաստատեց թէ ինքն ալ դէն բացարձակ անաջարկ ըրած է Հրաչեայի իրեն հետ ամուսնանալու, սակայն վճռական պատասխան մը չի տուած անկէ։

—Ես կը կարծեմ օր, յարգ աղջիկ, անիկայ ալ Նուարդի հետ ամուսնանալու հեռամուտ է։

—Աղջիկն ալ՝ նոյնպէս հեռամուտ է Հրաչեայի, հարցուց Բօլա։

—Նաւարդ այնպէս ուշիմ է ու ծանրագլուխ որ, պատասխանեց Ամէլի, կարելի չէ անոր զգացումներուն թափանցել։ ամէն պարագայի մէջ սա կայն, մեր կողմէ Հրաչեայի ուղղուելիք երկրորդ առաջարկ մը նպաստաւոր արդիւնք չունենալէ զատ, մեզի համար ալ պակութիւն մը պիտի ըլլայ։

Իգմիրցին՝ աղջկանը այս յայտնութեան վրայ երկարօրէն մտածեց և հետեւեալ օրը իր խոստումներուն համեմատ արիներն ու օրիորդները հետը առած՝ Հրաչեայի ընկերակցութեամբ պոյտի տարաւ զանոնք Սուլթան Ահմէտի հրապարակը։ Ընտանութիւնը կատարեալ էր այլեւս Պ. Բօլայի ու Պարգեւեաններու միջեւ։ Թշուառ հայրը աղջկանը ըրած զրկանքը փոխարինելու համար ամէն զոհողութեան յանձնառու ըլլալով, կը փափաքէր Հրաչեան ալ անոր հետ ամուսնացնելու միջոց մը գտնել, քանի որ աղջիկը կը համակրէր անոր և երիտասարդն ալ խիստ արժանաւոր կը թուէր աչքին։

Է.

Գործերը հեզահեռ կը կնճռոտէին։ Հրաչեայ Դանագաչ՝ առանց պատճառը գիտնալու կը հալածուէր մղձաւանջ մը որ հեռահեռ մեծ համեմատութիւններ առնել կ'սկսէր իր մէջ։ Արդարեւ Պ. Մաղաթիէլի խոստովանած էր իր գաղտնիքը ու անոր առնու պարզած էր նախապէս իր Արշակ Էլմօնեան ըլլալը ու Հրաչեայի խեղդուելէն ետք միայն անոր անունը իր վրան առնելը, և սակայն հակառակ Նիւ Եորքի վաճառականին իրեն ընծայած դիրքին ու պաշտպանութեան, երկիւղ մը պատած էր երիտասարդը և ներքին ընդդէմ ընդդէմ ներքնակ կը վախցնէր զայն ապագային նկատմամբ։ Խոնարհ կը նկատէր այս գործին հիմը և կը վախնար որ իր այս փառքին մէջ յանկարծական անկումի մը կ'ենթարկուէր խելքէ մտքէ չանցած պատճառով մը, ու ան ատեն բացը կը մնար։ Բօլի նամակը մանաւանդ ա՛լ աւելի արծարծած էր այս երկիւղը իր մէջ ու հիմա քանի որ դիրք մը ունէր, խոհեմութիւն կը սեպէր ամուսնանալ երկու մեծահարուստ աղջիկներուն մէկուն կամ միւսին հետ ու անոնց չնորհիւ ապահովել դիրքը, հարստութիւնն ու ապագան։

Ամուսնանալու գաղափարը օր աւուր կ'արմատանար իր մէջ, բայց չէր համարձակեր նախաձեռնել ըլլալով Նուարդի ձեռքը խնդրել, վստահ էր որ համակրութիւնները իրեն ուղղուած էին ամբողջ Պարգեւեաններուն, որոնց ուշ կամ կանուխ փեսան պիտի ըլլար, և սակայն իր կողմէ անոնց առաջարկ մը ուղղելը անպատշաճ կը նկատէր ու յուսահատութեան չրջաններուն մէջ կը մտադրէր հաւանութեան խօսքը տալ ու Ամէլիի հետ ամուսնանալով ամէն բան վերջացնել, գործին հակառակ կողմը մէջտեղ չելած։ Նուարդը կը սիրէր թէեւ ու անիկա կը նախագահէր Ամէլիէն, սակայն անկումին հաւանականութիւնը նկատի առնելով, սէր, դժուարահաճութիւն, զգացում, ամէն բան ոտքի տակ առնել ու մինակ ապագան փրկել կ'երազէր։

Պ. Բօլայի իր նկատմամբ ցոյց տուած համակրանքն ու սէրը տեսնելով՝ հիմա ա՛լ աւելի Ամէլիի կողմը կը հակէր Հրաչեայ, վստահ ըլլալով որ դեռ Բօլի նամակը Մաղաթիէլի ձեռքը չհասած, առանց երկար բարակ ձեւակերպութիւններու և ժամանակ կորսնցնելու, մէկ քանի օրուան մէջ՝ յիսուն հազար ոսկիոց Իզմիրցի աղջկան հետ կ'ամուսնանար ու տէրը կը դառնար անոր ամբողջ հարստութեան, քանի որ հայրն ու աղջիկ այնչափ մտաւորութիւն կը ցուցնէին իրեն ու ամէն զոհողութիւն ընելու յանձնառու կ'երեւէին։

Այս մտածումները խելք չէին ձգած երիտասարդին գլուխը. չարուն նակ կը խորհէր խելքը, չկրնալով վճռական որոշում մը տալ. թէև անկումի ու դիրքը կորսնցնելու երկիւղը զսպելու համար խօսքով մը կը փակէ իր վշտալի կսկիծը ու լացը. — Գլխուս մարդ պէտք չունի. գլուխս միայն պէտք ունի ուսիդ ուր ճանգչի։ Այս լուռ անարգանքը զրականութեան արժէքը ճանչցողներուն կ'ուղղուի, ատիճան մը իրաւունքով, որովհետեւ երբ մենք իրմէ երես կը դարձնենք, օտարուհի՛ մը կը գտնէ նեղիս, ի՞ «գլուխը անոր ուսին հանդչեցնելու»։

Մե՛ն, գրագէտին այդ անարգանքը չատ ծանր է, ու անտանելի։ Պէտք չէ՛ որ հանդուրժել ուզենք անոր։ Անմոռանալի վէրք մը կը բանայ ան սիրտերու, վէրք, երբ դերեզմանոնը փակէ կեանքը հոյակապ գրագէտին։

Այն փափուկ ուսը՝ զոր նեղիան կը փնտռէ իր յոգնաբեկ գլուխը հանգչեցնելու համար, անձանօթ օտարուհի մը խորթ ու այլամերժ ուսը պէտք չէ՛ որ ըլլայ. այլ մտերիմ ու կարեկից ուսը՝ կազմուած ամբողջական անկեղծ ու խանդաղատ սէրովը այն համայնքին, որուն չքնաղ զաւակն է ինքը։

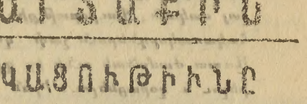

ԶՈՕԱՇՈՐՀԻԿՆԵՐԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 15ը հաղիւ մտած աշխարհս չորս կողմերէն խուռը խուռը զօսաշրջիկները սկսան գալ՝ ձմրան եղանակը Գահիրէ անցընելու համար։ Անշուշտ ընթերցողը կամ ուզիք պիտի հարցնեն թէ ինչպէս ժամանակ կ'անցընեն հոս։

Նախ սա ըսենք որ հաւատ մը մէջ ո՛րչափ զբօսաշրջիկ կենայ, իւրաքանչիւրին թեւին վրայ մէկէն փակաւ թիւեր կը դնեն որպէս զի զիրար չկորսնցնեն։ Երբ Գահիրէ հասնին՝ կ'ինկանին Օթէլ Քոշիվալ, Օթէլ Քօնթինանթալ, Օթէլ Նէպէլթ, և այլն, բարձր պանդոկներ։ Ընդհանրապէս պատոյտի կ'երթան Եգիպտական Թանգարանը, Բուրքերը, մօտակայ գիւղերը եւայլն։ Թանգարանը կը գտնուի քաղաքիս հարաւային արեւմտեան կողմը Կիզիրէ ըսուած տեղը, ընդարձակ պարտէզի մը մէջ, հիանալի չենք մտնիր թանգարանը որուն մէջ դրուած են Փարաւոնէն առաջ և վերջ եկած բոլոր եգիպտական հնութիւնները, դռնէն ներս մտնելուդ՝ Փարաւոնի և իր կնոջ արձանը կուգայ դէմդ, ոտքէդ անցնելով մօտաւորապէս 70 սենեակներու մէջ կը տեսնես հնութիւնները և հին Փարաւոններու մումեայէ մարմինները, անոնց կտաւէ թաշկինակը և կամ փայտէ դդալը եւայլն։ Բայց երբ հնութիւններէն բան մը դնել ուզես անագին դրամ կը պահանջեն։ Իսկ Բուրքերը (Փառաոն թէլէսի) ք զաքէս ելեւքարական հանրակալքով մօտաւորապէս մէկ ժամ կը տեւեն, աւազուտ ճանապարհով անապատ մը ուր կը բարձրանան երեք հատ բարձր լեռներ որոնց վրայ կան հին կուռքերու արձաններ. հոս չատեր ուղտի վրայ հրսուած լուսանկարչին հանել կուտան այդ լեռանը կուչին վրայ, թէպէտ հիանալի տեսարան մը չունի՝ բայց հնութեան վայր մը ըլլալուն չատեր կը հետաքրքրուին ու կ'երթան։ Մօտակայ գիւղերուն մէջ ամէնէն աւելի կ'այցելեն Հելուան քաղաքը, որովհետեւ հոն կը գտնուին հանքային ջուրեր ուր չատեր լոգանքի համար կ'երթան գրեթէ, որ մէկ ժամ կը տեւէ չորեկեան քով։

Գ. Կ. ՏԱՄԿԱՃԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Սրանցարի Հոկ. 1ի խմբագրականէն

Զօրավար Քուրքիի բանակին մէջ գտնուած մեր մասնաւոր թղթակիցը դեռ չուզեր տեղեկագրել թէ վերջնականապէս սկսած է ճաքռնցիներուն յառաջխաղացումը Մարքէնի վրայ։ Իր հեռագիրը, զոր կը հրատարակենք այս առաւօտ, ընդհանրապէս սա՝ որպէս զի ապատութիւնը կը թողու որ Մարքէշլ Օեամա տակաւին զրաված է կասարելագործելու ան մեծ պատրաստութիւնները, որոնց նպատակն է իր երկրորդ չարժումն յաջողութիւնը ապահովել։ Ռուսական հեծելազօրքերուն մերթ երեւնալը և մերթ անհետանալը ըլլալը զինուորական հետաքրքրութիւններու պարզ դէպքեր միայն պէտք է ընդունիլ։ Եթէ, ինչպէս որ նշանները ցոյց կուտան, զօրավար Քուրքիքին կը սպասէ որ իր թշնամին յարձակումը ընդարձակ ճակատ մը բռնէ, իր ձիաւորները ուրիշ բան չի կրնար ծառայեցնել եթէ ոչ՝ լուրեր հաւաքելու։ Զօրավար Սաուլիի և զօրավար Օրլովի տրուած պատիժները այսուհետեւ օրինակ պիտի ըլլան իրենց ստորակարգ ենթայիներուն ուշադիր ըլլալ որ այսուհետեւ իրենց եղած հրամաններէն դուրս չելնեն։ Ցաւալի է թէ ճաքռնցիքը կ'ուզեն ցոյց տալ թէ իրենց հակառակորդներուն կարողութիւնը մեծ բան մը տեղ չեն դներս Թերիս սա՝ վարպետութիւնն ալ կը բռնեցնեն որ կ'ուզեն Ռուսիոյ մէջ դժգոհութիւն առաջ բերել Քուրքաթքիի մասին, որ արդէն կ'ամբաստանուի թէ խիստ ծանր կը շարժի, և ասով պարտաւորել զինքը որ յանուն կիրքով յարձակողականի ելնի։ Բայց այս հայիւը—եթէ երբեք այս հայիւը կ'ընեն ճաքռնցիք—, հաւաքեր էր իր մէջ, և սակայն Նուարդի աչքին ալ ա՛լ Նուազ արմատացած էր օրորտին խորը և գէթ անգամ մը Պարգեւեաններու մօտ թեթեւ փորձ մը չըրած չէր կրնար Ամէլիի հետ ամուսնանալ։ Մաքին դեկը կարընցնող գինով մը գարձած էր պարզապէս, գիշեր ցորեկ այս կենսական հարցով կ'զբաղէր և ամէն անգամ որ խօսք բռնալ ուզէր Պարգեւեանի, անտեսանելի ձեռքէ մը կ'արգիլուէր ու օրորդին կը յետաձգէր ցանկութիւնները։

Վերջապէս Բօլայի Կ. Պոլիս ժամանելէն մէկ քանի օր ետք, Պարգեւեանի հետ առանձին տեսակցութեան մը պահուն, Հրաչեայ ամուսնութեան խօսքը բացաւ կատարեալ վերապահութեամբ ու նուրբ դարձուածներով հասկցուց թէ Ամէլի ու հայրը չատ հետամուտ են զինքը փեսայ առնելու։ Պարգեւեան արդէն լուրջ ու ծանր գլուխ մարդ, ուղղակի պատասխան մը չտուաւ թէև, բաց զգացուց որ այդչափ փութկոտութիւնը անպատեհ էր և թէ ամուսնական խնդիրներու մէջ միտ չրջանայցութեամբ ու խոհականութեամբ վարուիլ անհրաժեշտ էր առանց ճապարելու ու փութկոտութիւն ցուցնելու։

(Շարունակելի)

նական չէ որ յաղողութեան հանդիպի, և եթէ Մուքդէնէն եկած լուրի մը կ'արժէ հաւատալ, Ճարոնցիներուն գործողութիւններըրստ բաւականի զգուշաւոր են, ինչոր ալ ըլլայ իրենց բանեցուցած լեզուն։ Նոյն աղբիւրէն կ'իմանանք թէ մեծ փոխներութիւն մը առաջ եկած է ամբողջ կացութեան վրայ։ Կ'ըսուի թէ Ճարոնցիք զօրաւոր տրամադրութիւն մը ունին զուտ պաշտպանողական դիրք մը բռնելու։ Ռուսք իրր թէ ճշդեր են անոնց դիրքերը և թիւերը, և վստահութիւն գոյացուցեր են թէ ժամանակ մը յառաջխաղացումի պէտք չէ սպասել։ Ճարոնական բանակին համագումարը ենթադրուած է 144,000 հետեւակ, 6380 ձիաւոր, և 638 թնդանօթ, առանց հաշուելու հեղորդակցութեան գիծերուն վրայ գտնուած զօրքերը, և Բորթ Արթուրի երկարաձիգ և բազմաձեւ պաշարման մասնակցողները։ Զենք գիտեր թէ ո՛ր ատիճան վստահելի կրնայ ըլլալ Ռուս Սպայակոյտին գաղտնի տեղեկութեանց ճիւղը, կամ թէ ո՛րչափ ատոյգ է Ճարոնցիներուն սա՛ կարծիքը թէ ռուս զինուորական ապաները շատ վատահելի մարդիկ չեն։ Բայց մէ՛կ բանի վրայ կրնանք ապահով ըլլալ։ Այսինքն թէ որքան որ կը ներէ Մուքդէնի մէջ հաստատուած զինուորական գրաքննութիւնը, թշնամին թուայն և կարողութեան վրայ Եւրոպա հեռագրուած տեղեկութիւնը ա՛յս է միայն։ Բայց չմոռնանք թէ Ճարոնէն ահագին չափով զինուորներու դէպ ի ճակատ փութացուցիլը իմացանք ապէց առաջ, լսեցինք թէ Քուրոքի, Օյուի, Նոձրի երեք բանակներուն զրկուեցան նոր գունդեր, որոնց մասին Ռուսերուն տուած թիւերը խիստ քիչ կը գտնենք։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, Քուրոքաթքին հիմա իր հակառակորդներուն չափ զօրաւոր է։ Առաջ ժամանակ ունի իր դիրքը ընդարձակելու և զօրացնելու։ Իրեն դէմ անժամանակ յարձակում մը վտանգալից գործողութիւն մը կրնայ ըլլալ Ճարոնցիներուն համար։

Մեր մասնաւոր թղթակիցը արդէն առաջ իրրեւ հաւանական ցոյց տուած էր Ճարոնցիներուն յարձակողականէն պաշտպանողական փոխուիլը։ Ասով յայտնապէս խոստովանած կ'ըլլան Ճարոնցիք թէ պարտուած են իրենց գլխաւոր նպատակին մէջ, որ էր և պէտք է ըլլայ՝ Մանչուրիոյ Ռուսական Բանակին փճացումը։ Բայց կերեւի թէ ուրիշ ճար չկայ։ Եթէ իրօք Թանչքը տարածուած է անոնց մէջ, ինչպէս հաւանական է՝ ա՛յնքան սոսկալի յոգնութիւններէ վերջ, և նկատելով խմուելիք ջուրին տեսակը, Միքատոյին զօրավարները կը տեսնեն իրենց զօրքերուն մէջ պէս հալելը, և դադար մը պարտաւորիչ եղած է, ի՛նչ որ ալ ըլլայ յառաջ խաղացումը դադրեցնելու քաղաքական վնասը։ Ճարոնցիք խիստ գաղտնի պահած ըլլալով իրենց բոլոր ձեռնարկները, կը պարտաւորինք մի միայն ռուսական աղբիւրէ տրուած տեղեկութիւններուն վրայ տալ այս մեկնութիւնը, բայց դէպքերը ցոյց պիտի տան բուն ճշմարտութիւնը։ Բայց Մուքդէնէն եկած վերոյիշեալ հեռագիրէն, Բեթերսպուրկ ալ արտաքին աշխարհին համար մեծ բան մը չըսեր գործողութիւններուն վրայ։ Զարը Օտեսա գացած ըլլալով, լուրերը ուղղակի հոն կը հեռագրուին, այս պատճառաւ լուրի սով կայ մայրաքաղաքին մէջ։

Մոսկուայի բոլոր պահեստիներուն ի զէն կոչուիլը նոր ապացոյց մըն է թէ Ռուսիա բնաւ չի խորհիր հաշտութեան վրայ։ Ռուսիոյ նեղութիւնները մեծ են այս Պատերազմին երեսէն, բայց պէտք չէ չափազանցել։ Տակաւին ա՛յնքան նեղուած չէ որքան Սպանիա իր անզոր ճիգերուն մէջ Փիլիպինները և Քուպան փրկելու համար։ Ո՛րքան ալ ցաւալի ըլլայ հեռապատկերը, կը վախնանք թէ հարկ պիտի ըլլայ համաձուիլ Պատերազմին երկարութեանը վրայ, և Միքատոյին նախարարներուն ալ ջանքերը իրենց բանակին պահեստիները աւելցնելու համար, ցոյց կուտան թէ անոնք ալ արագահաս խաղաղութեան մը յոյսը չունին։

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսսի»

Հոկտեմբեր 2ի խմբագրականէն

Գործողութեանց դաշտին վրայ ներկայ լուրերը կ'արդարացնէ վերջերս մեր յայտնած կասկածները՝ անպարտաստութեան մասին։ Երկու հակառակորդներն ալ փափաք չունին յարձակողականի սկսելու։ Ճարոնցիք տեսնելով որ Ռուս յառաջապահները կուիէն խոյս կուտան և շարունակ շարժում մը կը տեսնուի Ռուս մեծ Բանակին մէջ ալ, ձայն կը հանեն թէ Քուրոքաթքին Թիլինկ քաշուելու պատրաստութիւններ կը տեսէ։ Մուքդէնէն ալ Ռուսք կը տեղեկացնեն թէ Ճարոնցիք յանկարծ փոխելով իրենց ռազմավարութիւնը կ'ուզեն պաշտպանողականի վրայ մնալ։ Երկու կողմերն ալ կարծես խօսք մէկ ըրած կը տարձայնեն թէ յարձակողականի սկսելու մտադրութիւն չունին և իրաւունք ունին, որովհետեւ երկուքն ալ իրենց ընթացքով կ'արդարացնեն իրարու մասին սնուցուած կարծիքը։ Ռուսք իրենց ոգեէն մինչեւ գլուխը պաշտպանողականի վրայ կը մնան, Ճարոնցիք նոյնօրինակ վարմունք ցոյց կուտան, որովհետեւ իրենց բռնած դիրքերը զօրացնելու կ'աշխատին։

Արդարեւ, երկու կողմերուն ո՛չ մէկուն համար արդի զինուորական կացութիւնը յարմար չէ ո և է յարձակողական ճակատամարտի համար, երկուքն ալ ասոր համար պահանջուած զօրութիւններն չունին։ Այս մասին Ռուսք տակաւին շատ ետ կը մնան Ճարոնցիներէն, որովհետեւ, ինչ որ ալ ըսեն անգլիական թերթերը, (Տես Upwûsurs), թուական առաւելութիւնը մասամբ դեռ Ճարոնցիներուն կողմն է։ Բայց Ճարոնցիք ալ պարտաւորուած են անցնիլ ռուսական թնդանօթներէն պաշտպանուած գետ մը, հետեւաբար իրենց թուական առաւելութեան կը հակակշռէ ռուսական դիրքին ամրութիւնը։ Մեր ըսածը հասկնալու համար, պէտք է աչքի առջեւ բերել Բորթ Արթուրի առջեւ պարզուած կացութիւնը, ուր Ճարոնցիք իրապէս ահագին թուական առաւելութիւն ունին Ռուսերուն վրայ, բայց տակաւին վճռական արդիւնքի մը չեն հասած։ Իրաւ է որ Մուքդէնի ամրութիւնները Բորթ Արթուրի ամրութիւններուն չափ զօրաւոր չեն կրնար ըլլալ, բայց հոն ալ ամիսներէ ի վեր կը կռուին, մինչդեռ բուն ճակատամարտ ըսուածը քանի մը օրուան միայն գործ է։ Նոյն իսկ եթէ Ճարոնցիք կէս Թուով աւելի ըլլային Ռուսներէն,—ինչ որ բնաւ չէ—, պարտաւոր էին դարձեալ յարձակումը յետաձգել, մինչեւ որ ստոյգ լուր մը առնեն թէ իրօք Ռուսք սկսած են նահանջել։ Ամբողջ ռուսական բանակին դէմ յարձակումի մը համար խիստ տկար են տակաւին։ Նոյն իսկ Լիաօեանկի առջեւ ալ այնպէս եղաւ։ Եթէ Օեսամա ստուգապէս չգիտնար թէ Թայցէի հարաւային կողմը Թշնամիին գունդերուն մէկ տկար մասը միայն կը գտնուի, ա՛յն ատեն իսկ յարձակումի հրաման պիտի չտար։ Ճակատամարտէն վերջ Թշնամին հալածելու պատեհութիւնը չունեցաւ, և սպասուած յաղողութիւնը ձեռք չբերուեցաւ։ Որքան երկար տեւէ Մուքդէնի առջեւ պաշարողական գործողութեանց լուութիւնը, ա՛յնքան զօրաւոր պէտք է ըլլայ ռուսական դիրքը, և այնքան ալ տկար պիտի ըլլայ ասոր դէմ յարձակումը։

Ինչ որ Օեսամա ըրաւ Թայցէի վրայ, հիմակ ալ նպաստաւոր վայրկեանի մը կը սպասէ։ Կը ղրաղի այս միջոցս համախմբելու իր բոլոր կռուող ոյժերը, և կը զօրացնէ անոնց դիրքերը։ Այս պատճառաւ յարձակողականի վրայ չի մտածեր, լաւագոյն պայմաններու վայրկենի մը վերապահելով զայն։ Իրեն ուղածը այն է որ Ռուսք ասկեց օգուտ քաղելով իրենք քալեն Ճարոնցիներուն վրայ, որովհետեւ յարձակողականի մէջ այնքան յանդուգն և քաջ հանդիսացող զինուորները պաշտպանողականի մէջ անենուաստելի պիտի ըլլան։ Հետեւաբար հաւանական չէ որ Օեսամա այսօր վաղը տակաւին յարձակի Ռուսերուն վրայ, խնդիրը կը տարբերի սակայն, եթէ Քուրոքաթքին յանկարծ թերութիւն մը գործէ կամ ուրիշ նպաստաւոր առիթ մը ներկայանայ Ճարոնցիներուն։ Ճարոնական բանակը կրնայ սպասել, որովհետեւ նպաստաւոր դիրքի մէջ կը գտնուի։

Այն մտածումը, թէ ժամանակը կրնայ օգնական գունդեր բերել Ռուս Բանակին, բոլորովին մէկ կողմ պէտք է թողուլ առ այժմ, որովհետեւ այդ առաւելութիւնը Ճարոնցիք ալ կ'ունենան, և ա՛լ աւելի մեծ չափով։ Ճարոնցիներուն կողմէն Բանակը չէ որ կը կռուի, այլ ամբողջ Ճարոնցի ժողովուրդը։ Ի զէն կոչուած պահեստիները երկրին հեռաւոր սահմանները չեն փախչիր պատերազմական ծառայութենէ խուսափելու համար, այլ Բանակին կարգերուն և կռիւին է՛ն տաք տեղերը կը խուժեն։

Այսպիսի ժողովուրդ մը անսպառ ընդունարան մըն է Բանակին համար, բաւական է որ ռազմամթերքի պակասութիւն չըլլայ, եթէ ոչ՝ պատերազմին համար մարդ չի պակսիր Ճարոնի մէջ։ Ո՛վ որ Ճարոնի մէջ կրնայ զէնք մը գործածել, ապահովաբար պատրաստ զինուոր մըն է։ Համոզում ունի և խանդավառութիւն կը դնէ գործին մէջ։ Մնացեալը կը ոսվրի ճակատամարտին դաշտին վրայ։ Ուստի Ճարոնցիներուն օգնական գունդեր պիտի չպակսին երբեք, և եթէ Ռուսիա միաքէն կ'անցընէ օգնէ ձեւով Թուական առաւելութիւն մը ձեռք բերել Մանչուրիոյ մէջ, ապահովաբար յուսախաբ պիտի ըլլայ։ Պարզ հաշիւ մը կը բաւէ հասկցնելու համար թէ Ճարան ո՛րքան մարդ կրնայ հասցնել կռիւին. անիկա ի զէն կը կոչէ մինչեւ իսկ ա՛ն պիսի տարիքոտ մարդիկ, որոնք Գերմանիոյ և Ֆրանսայի մէջ այլեւս տարիքի սահմանը անցուցած նկատուած են։ Այս հաշուով մեծ բան մը չէ Ճարոնի համար մինչեւ մէկ միլիոն զօրք հանելը։ Հետեւաբար Ռուսիա իր յոյսը այս պատերազմին մէջ Թուական առաւելութեան վրայ պէտք չէ դնէ, յաղթական ելնելու համար։

Երբ նկատի առնենք կացութիւնը, Թայցէ և Հուն գետերուն միջեւ, ամբողջ Ճարոնական Բանակին դէմ երկու ռուս զօրաբաժին միայն ճակատած է ըստ երեւոյթին։ Մինչդեռ Քուրոքաթքիի գունդերուն մեծագոյն մասը Հուն գետին հիւսիսային եզերքը համախմբուած է, անհակնալի կը թուի թէ ինչո՞ւ համար Օեսամա իր առաւելութենէն օգուտ չի յարձակիր մերձակայ այդ թշնամի յառաջապահներուն վրայ, զանոնք ջնջելու համար։ Ասոր միակ բանաւոր բացատրութիւնը սա է թէ Ռուսք ճակատէն շատ խիստ կերպով ամրացուցած են իրենց դիրքը, զոր նախ պէտք է խաչոր թնդանօթներով դղրդել։ Հաւանաբար Ճարոնցիք առաւելութեան մեծ չափով թնդանօթներու յարմար ռազմամթերք չունին, որովհետեւ ունեցածներն սպառեցին Լիաօեանկի առջեւ։ Նոր մթերքը իրենց պէտք է հասնի Ինքէու-Տայնի մինչեւ Լիաօեանկ խորտակուած երկաթուղիով, որ տակաւին այս օրերուս միայն նորոգուեցաւ։ Ինչպէս կ'ըսէ նոր հեռագիր մը։ Այսօր վաղը Լիաօեանկ կ'ըսպասուի առաջին մթերքը, որ գլխաւորաբար հրետանիի ռազմանիթ պէտք է ըլլայ։

Քանիցս յիշատակուեցաւ հեռագիրներուն մէջ, բայց չսուզուեցաւ Քուսկուզներուն գործունէութիւնը Ռուս Բանակին կռնակին։ Այսօր հասած լուրի մը նայելով, այդ յեղուս զակներէն կազմուած գունդ մը փորձ ըրեր է Բիլինկի հիւսիսային կողմը 160 քիլոմէթր հեռի Քունդեիլինի երկաթուղիի կայարանին մօտ երկաթեայ ձողերը փրցնելու։ Քուրոքաթքիին նոր գործ աւելցած կ'ըլլայ, որովհետեւ այս կարեւոր գիծին պահպանութիւնը կենաց և մահու խնդիրներէն մին է իրեն համար, մանաւանդ հիմա, որ անհրաժեշտ է իրեն պահպանել իր նահանջի գիծը, մանաւանդ եթէ Լիինվիի ճամբան ալ կ'ըսպասէ։ Այդ պարագային, երկաթուղիի հաղորդակցութեան ընդհատումը շատ դէշ ազդեցութիւն կ'ունենայ ճակատամարտին ընթացքին վրայ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՕՏԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿԻՆ ՀՐԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ ԱՆՆՈՒԱՃ

ԳԱԼ ՏԱՐՈՒԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

Բեթերսպուրկէ կը հեռագրեն Պէրլիներ Թակեպլաթի.—Զարին Օտեսա ճամբորդութեան առթիւ յետաձգուեցաւ Մանչուրիոյ Ռուս Բանակին հրամատարութեան մէջ ըլլալիք կարեւոր փոփոխութենց խորհրդակցութիւնը։ Կը սպասուի Ն. Վեհափառութեան վերադարձին՝ վերջնական որոշումը արձակելու համար։ Հիմակ կատարելապէս ստուգուած է որ Ալեքսեվ ետ պիտի կանչուի իր փոխարքայական պաշտօնէն։ Դեռ որոշ չէ թէ այդ պաշտօնը Զարին ազգական Նիքոլա Նիքոլայեւիչ Մեծ Դուքսին պիտի յանձնուի, թէ առ այժմ Թափուր պիտի մնայ։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Քուրոքաթքին այսուհետեւ ընտրուելիք Փոխարքայէն կախում պիտի չունենայ իր հրամատարութեան մէջ ցամաքի վրայ։ Նոր զօրավարներու առաջնորդութեամբ նոր բանակներ պիտի կազմուին։ Կրիբընպէրկէն զատ Մ. Արեւելք պիտի ղրկուին Մէյենտորֆ, Ֆիլատերնկ և Քառլպարս զօրավարները իրրեւ հրամատար Բանակներու։

*** Զօրավար Քուրոքաթքին իր սպաներուն տուած վերջին մէկ հացկերոյթին մէջ ըսեր է.—«Շարունակեցէ՛ք գուք միշտ ձեր վստահութիւնը, թո՛ղ Ճարոնցիք բաց դաշտին վրայ գան, և մենք պիտի փճացնենք զանոնք։» Ասկէց կը հետեւցուի թէ Քուրոքաթքին որոշեր է երկրորդ ճակատամարտը մղել Մուքդէնէն 80 քիլոմէթր հիւսիս բաց դաշտին վրայ, Թիլինկի հիւսիսային կողմը։

*** Ճարոնցիք Լիաօեանկի արեւմտեան կողմը գետէն անցան, իրենց ձախ թեւը գետին հաւանական ողողումն ղերծ պահելու համար։ Ճարոնցիք կ'ամրացնեն Պանլարուզան՝ Շանսգետին վերին ընթացքին վրայ։ Ռուսք բոլորովին հեռացան Թալին կիրճին չըրջակայքէն։ Ճարոնական հեծելազօրքերու կիսաբաժին մը ռուսական ալ Թեւին դէմ քալեց։ Հակառակ ճարոնական Թոյլ վարմունքին, կը կարծուի թէ մեծ ճակատամարտ մը ի մօտոյ պիտի մղուի։ Կրիբընպէրկի անուանումը մեծ խնդութիւն պատճառեր է ռուս բանակին մէջ, որովհետեւ այս կերպով կը թեթեւնայ քիչ մը Քուրոքաթքին, որ միշտ վտանգաւոր կէտերուն մէջ մանել պարտաւորուած է։ Բորթ Արթուրէն նոր հասնող սպայ մը կը հաստատէ թէ բերդաքաղաքը տակաւին քանի մը ամիս կրնայ դիմանալ։

*** Լոնտոնէ Հոկտ. 1 թիւով կը հեռագրեն թէ երէկ (Սեպտ. 30) ռուսական ստուարաթիւ հեծելազօրքեր յանկարծ երեւցան Ճարոնցիներուն դէմ, բայց ո և է լուրջ գործողութենէ զգուշացան։ Ռուսք իրենք ալ կը զարմանան ճարոնական անգործութեան վրայ։ Չեն կրնար ըմբռնել թէ Ճարոնցիք իրենց Թուական առաւելութեան վրայ իսկ վստահ ըլլալով, հանդարտ կը սպասեն, մինչեւ որ աւարտեն բոլոր իրենց պատրաստութիւնները։ Տէյլի Թելեկրաֆի Թղթակիցը այս տեղեկութիւններուն վրայ կ'աւելցնէ թէ Ռուսք Զինացիի հեղուստ կը հագնին հեռացնեմ, և իբրեւ պատճառ ցոյց կուտայ սա՝ պարագան թէ Քուրոքաթքին օրէր է Զինացիի հեղուստ տալ իր մարդոց, մինչեւ որ Եւրոպայէն հանին իրենց ձմեռնային համազգեստները։

*** Նիուչուանկէ հետեւեալը կը հեռագրեն Սպանսարոի.— Հոս օրուան խնդիրը ա՛յն է թէ ռուսական երկաթուղին ինչպէս պիտի կրնայ Ռուս Բանակին պարէն հասցնել, մանաւանդ ձմեռը։ Ո՛րչափ ժամանակ որ Ճարոնական Բանակը մնայ Խարպինի հարաւային կողմը, ան կրնայ իր պէտքերը հեշտ առանձին, բայց ռուսական բանակը միշտ հայրենիքէն գալիք պարէնները միայն պիտի հոգացուի։ Մանչուրիոյ ամէնէն հարուստ մասերը Լիաօեանկի շրջականերն էին, ուր այս տարի հունձքերը արտասովոր կերպով առատ եղած են։ Այդ կողմերը շատ լաւ գիտցող օտար վաճառականները կ'ապահովցնեն թէ Քուրոքաթքին պարտաւոր է բոլոր պարէնները Ռուսիայէն բերել տալով համաբարել, ո՛րքան որ դէպի Խարպին քաշուի։ Ցունկարուի հովիտին մէջ այս տարի հունձքերը շատ գէշ են։ Զմեռնային պատերազմը Դեկտ.ի մէջ մանաւանդ ամէնէն աւելի դժուարութիւն պիտի յարուցանէ, որովհետեւ գետինները ա՛յնքան խորունկ տաք կը կապէ որ ո և է աշխատութիւն անկարելի կ'ըլլայ։ Ճարոնցիներուն ձմրան հագուստները արդէն իսկ պատրաստ են իրենց բանակին մէջ։ Մէկ շաբաթէն Տալնիէն և Նիուչուանկէն նոր կառախումբեր կ'երթան մթերքներով լեցուն։ Լիաօեանկի մօտերը հունձքերը զարմանալի կերպով յաղողած են, հակառակ զինուորական ա՛յնքան շարժումներուն՝ արտերուն և դաշտերուն մէջ։ Մուքդէնի մէջ սղութիւն կը տիրէ, զանազան կողմերէ հոն փախչող 3000է աւելի գաղթականներ շատ նեղ կացութեան մէջ են։ Թաթար զօրավարը հանգանակութիւն բացած է՝ որուն մասնակցեցաւ նաեւ Զինաստանի Խնամակալ Կայսրուհին։

*** Տէյլի Թելեկրաֆի Թղթակիցը Սինմինթինէէ հետեւեալը կը հեռագրէ.—Զինական իշխանութիւնք Ռուսերուն ուսելիք ծախսերը չէզոքութեան հակառակ կը նկատեն և կ'արգիլեն Զինացիներուն։

*** Տէյլի Թելեկրաֆի Թղթակիցը Զիֆուէ կը հեռագրէ թէ Սեպտ. 30ին Ճարոնցիք Բորթ Արթուրէն ետ քաշուած են։ Բերդերուն թնդանօթները Ճարոնական ուժգակոծութեան պատասխանեցին ուժգնութեամբ։ Ծովային պաշարումը խստացած է։ Զինացիք զանազան միջոցներ կը մտածեն նաւանգիստէն փախչելու։ Ճարոնցի ծովային սպայ մը փորձեց Թորփիլով մը նաւանգիստ հասնիլ գաղտագողի, բայց երբ ռուսական նաւի մը կը մօտենար, երեւան եկաւ, և իր Թորփիլով ինք զարնուեցաւ։ Թօկոյի նաւատորմը Դեղին ծովուն մէջ և Ֆիաօտորմը Զէուի առջեւ կը պտտի, քանի մը փախստական Ռուս նաւերու ճամբան կտրելու համար։

*** Ճարոնի կայսրը պաշտօնապէս ժողովուրդին հաղորդեց Ճարոնի մէջ վերջերս գտնուած ոսկեհանքին գոյութիւնը։ Ճարոն իր պատմութեան չատ հին օրերուն ալ սոյն օրինակ դժուարին պարագաներու մէջ բարեբախտութիւնը ունեցաւ ոսկեհանք գտնելու։

*** Զարին Օտեսա մեկնելէն առաջ Պատերազմական Մեծ Խորհուրդ մը տեղի ունեցաւ Բէթէրհովի մէջ նախագահութեամբ կայսեր։ Ներկայ էին Վլատիմիր և Նիքոլա Նիքոլայէվիչ Մեծ Դուքսերը, պատերազմական նախարարը, և պալատական բոլոր զօրավարները։ Նիքոլա Նիքոլայէվիչ Մեծ Դուքսին Ծ. Արեւելք ղրկուելու խնդիրը վիճաբանուեցաւ, առարկողներ եղան, ա՛յն մօք թէ այս կարգադրութիւնը չնորհաղրկութիւն պիտի նկատուի Քուրոքաթքիին համար։ Զարը յետոյ փափաք յայտնեց վերջնական որոշումը տալ Օտեսայէ դարձին։ Խորհուրդին անդամներէն մին յայտարարեց որ, թէեւ Քուրոքաթքին պատերազմին ընթացքին մէջ սխալներ գործեց, բայց ունեցաւ կորով, յամառութիւն և ճարտարութիւն, որով յառաջիկայ պատերազմին համար կրնայ զանոնք օգտակարապէս գործածել։ Խորհրդականը յարեց.—«Երկրին ամենարարձր շահերը կը պահանջեն որ զօրավար Քուրոքաթքին պահուի իր պաշտօնին մէջ, ամբողջ աշխարհի աչքին առջեւ, բարձրագոյն հեղինակութեամբ երկու բանակներուն վրայ։ Մեր վերջնական յաղթութիւնը կախում ունի անոր սպառապետ մնալէն։» Այս խօսքերը լաւ ազդեցութիւն ըրեր են Ն. Վեհափառութեան վրայ։

ՁԱՐԸ ՕՏԵՍԱՅԻ ՄԷՋ.—

Զարը զօրանդէսը կատարելէ վերջ երկաթուղիին կայարանը գնաց, ուր ընդունեց ազնուականներուն, գիւղացիներուն, վաճառականներուն, կաթոլիկներուն, լուտերականներուն, և ուրիշ հոգեւորականներուն ներկայացուցիչները, ինչպէս նաև Հրէից պատգամաւորները։ Ասոնք ամէնքը աղուհաց մատուցին Ն. Վեհափառութեան։ Ցետոյ Նիքոլա կայսրը կայարանէն Մայր եկեղեցի գընաց, ուր ողջունուեցաւ ռուս օրթոդոքս հոգեւորականութեան կողմէ։ Համառօտ պատարագի մը ներկայ ըլլալէ վերջ, Զարը կայարան դարձաւ, և Թիրասբոլ մեկնեցաւ։ Զարին կը հետեւէին քաղաքային և զինուորական բարձր պաշտօնատարներ։ Քաղաքին մէջէն անցած պահուն ծափեր կը թրնդացնէին օդը, և Ն. Վեհափառութիւն քանիցս իր կառքին մէջ օգի ելաւ շնորհակալութիւն յայտնելու համար թափորին անցքին վրայ գտնուած 400,000 մարդոց որոտագոչ կեցցէներուն։ Զարը ալեքէ անցուց 27,000 զինուոր, և իւրաքանչիւր զօրագունդի սուրբի պատկեր մը նուիրեց։ Հոկտ 5ին Զարը վերջնական այցելութիւն պիտի տայ Գալիթիկի նաւատորմին, որ Ն. Վեհափառութեան օրհնութիւնը առնելէ վերջ, ճամբայ պիտի ելնէ։

ՊԱՐԻԶ ԵԱՀԻՆ չորս թատերը գրիւսել հասան։ Անդրանիկը 16 տարու, պիտի մանէ Զինուորական Վարժարանը, երկրորդը 15 տարու, պիտի սովրի քաղաքային անտեսութիւն և միջազգային օրէնսգիտութիւն։ Երկու պզտիկները պիտի մանեն գիշերօթիկ վարժարան մը։ Ծքանսացի խնամակալ մը կ'ընկերանայ Պարսիկ իշխաններուն։

ՄԱՏՈՒՆԸ՝ ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂ.— Ռուս նշանաւոր գիտնական բրօֆ. Մէչնիքով, որ ծերութեան վրայ նշանակելի հետազօտութիւններ կատարած է, վերջերս չահեկան յայտարարութիւն մը ըրաւ։ Բարիզաբնակ այս գիտնականը կ'ըսէ թէ կաթի մանրէները որոնք սառամանային խողովակին մէջ կ'ապրին, օգտակար են և կ'արգիլեն աղեաց նեխումները, որոնք բորբոքումներու տեղի կուտան։ Այս մանրէները գլխաւորաբար թթուած կաթերու մէջ չատ կ'ըլլան։ «Դիտեցի որ, կ'ըսէ Մէչնիքով, Գուլգարիոյ մէջ ուր երկարակեցութիւնը տարածոյ կարգի է, լեռնականները կը սնանին գրեթէ միայն մածունով։ Մածունի խմորման մէջ տարրեր կան որոնք կ'ոչնչացնեն վնասակար մանրէները և ճճիները։ Դարմանը պարզ է.— մածուն ուտեր։ Ես անգամ 10 տարիէ ի վեր սկսակ մը մածուն կը խմեմ ամէն օր և այս դեղին հիանալի օգուտները կը տեսնեմ»։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՕՕՐՍԿԱ ԵՒ ՖԱՔՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 4 Հոկտ.— Զիֆուէն կը հեռագրեն թէ, Ճարոնական բանակները յարձակողական կարեւոր շարժում մը կը պատրաստեն Ռուսաց ճակատին դէմ, Մուքդէնի առջեւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Բեթերսպուրկէ կը հեռագրեն թէ 60 խաչախներ, Լիաօեանի ի վար հետազօտութիւններ կատարած ատենին բռնած և ընկղմած են ճարոնական նաւակներ որոնց մէջ ռազմամթերք կար։

Ճարոնցիք, որոնք Մուքդէնի ապրուստեան կողմը կը գործեն, Ռուսկուզները իբր լրտես կը գործածեն, բայց ռուս հեծելազօրքը բազմաթիւ է այդ կողմերը։

Թօքիոյէ կը հեռագրեն թէ Ռուսք յուսահատ ճիգեր կ'ընեն վերստին ձեռք ձգելու Բորթ Արթուրի առջեւ Քուրոքաթքին ամրոցը, ուր կը գտնուին քաղաքին ջուրի ճամբաները։ Կը հաստատեն թէ Բորթ Արթուրի ռուս նաւաբաժնին կացութիւնը աննպաստ է և կը սպասուի որ փորձէ փախչիլ։

ԲԱՐԻԶ, 3.—Բեթերսպուրկէ եկած լուրեր կ'ըսեն թէ Ալեքսանդր Միխայիլովիչ մեծ դուքսը Կովկաս մեկնեցաւ։ Այսպէս, ուրեմն կը հերքուի այն զրոյցը թէ մեծ դուքսը Մանչուրիոյ ռուս զօրաց վերին հրամատար պիտի անուանուէր։ Վերին հրամատարը Քուրոքաթքին է, իսկ Ալեքսեվ կը մնայ իբր կուսակալ, միայն քաղաքային և վարչական գործերու իրաւասութեամբ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Շանկայէն Տէյլի Թելեկրաֆի կը հեռագրեն Հոկտ. 2 թիւով թէ նոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է Բորթ Արթուրի առջեւ։ Այս լուրը դեռ չէ հաստատուած ուրիշ աղբիւրէ։

—Ռիւթէր Զիֆուէն կը տեղեկանայ թէ վերջին յարձակմանց առեն Ճարոնցիք քանիցս յարձակեցան Շարպոն ըսուած բլուրին վրայ, որ Ռուսերուն համար չատ կարեւոր դիրք մըն է։ Սեպտ. 22ին Ճարոնցիք յաջողեցան ձեռք ձգել այս դիրքը։ Զայն ետ առնելը չատ վտանգաւոր ըլլալով, զօր. Սթէօսէլ կոչում ըրաւ կամաւորներուն, որոնք ձեռքով նետուած հրգնդերուն միջոցաւ Ճարոնցիները վտարեցին այդ տեղէն, չատ կատաղի ճակատամարտէ մը ետք։ Ռուսք 10,000 հոգի կը հաշուեն ճարոնական կորուստները վերջին յարձակման մէջ, որ չորս օր տեւեց։

ԹՕՔԻՕ.— Ռիւթէր կը ծանուցանէ թէ Ճարոնի ծովային նախարարութեան մէկ տեղեկագրին համաձայն, Սեպտ. 20ին ռուսական չորեսնաւ մը որ ծովային ականները կը վերցնէր Բորթ Արթուրի անցքին մէջ, ականի մը զարնուեցաւ և ընկղմեցաւ։ Կը կարծուի թէ Ռուսք փոքր չորեսնաւեր չունին ընդծովեայ ականները հաւաքելու համար։ Պաշտօնապէս չէ հաստատուած այն լուրը թէ Լիաօթիշանի հարաւակողմը ճարոնական թնդանօթակիր մը ընկղմած է ականի մը պայթումէն։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Զարը Բեթերհով դարձաւ։

—Առաջին Բանակին հրամատարութիւնը յանձնուեցաւ զօր. Լինէվիչի և երկրորդ Բանակինը զօր. Կրիբընպէրկի։

ՎԻԵՆՆԱ. — Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ կացութիւնը կայուն է։ Մուքդէնի հիւսիս, հիւսիս արեւմտեան և արեւելեան կողմերը թշնամի յառաջապահները իրարու հետ չփման մէջ են միշտ առօրեայ ընհարումներով և ժամէ ժամ մեծ ճակատամարտի մը կը սպասուի։

ԲԱՐԻԶ. — Զինաստանի և Ճարոնի միջեւ համաձայնութեան մը հետեւանօք, թշնամութիւնները տեղի պիտի ունենան Մուքդէնի արեւելեան կողմը, որպէս զի արիւնհեղութիւնը կատարուի չրջակայքը այդ նուիրական քաղաքին, ուր կը հանդչին Զինաստանի կայսրերուն մնացորդները։

— Ռուսական յածանաւ մը, որ Պայանը կը կարծուի, Շանկհայ հասաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սէուլէն կը հեռագրուի թէ Քորէացիներու ընթացքը հետզհետէ թշնամական կը դառնայ Ճարոնցիներուն հանդէպ, հակառակ երկու Պետութեանց միջեւ կատարուած բանակցութեանց՝ համաձայնութեան մը գալու համար։

— Մուքդէնի ամերիկեան զինուորական կցորդը կ'ըսէ թէ զօր. Քուրոքաթքին պիտի չարունակէ իր նահանջը մինչեւ Խարպին ուր պիտի ձգմեէ։ Ռուս սպարապետը նոր ուժեր ստանալէ ետք, գարնան պիտի սկսի յարձակողականի։

ՀՈՄԳՈՒՐԿ. — Հոս զրոյց կայ թէ Գերման վարչապետ Պիւլով կոմս վաղը, Հռոմ պիտի ուղեւորի, ուր նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Իտալիոյ վարչապետ Մ. Ժոլիթթիի հետ։

ՔՈՊԷՆՀԱԳ.— Ռուսիոյ Մայր Կայսրուհին Քոպէնհակ ժամանեց։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Թիթոնի Ռաքքոնիգիի դղեակը գնաց, Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին հետ խորհրդակցելու։

ԼՈՆՏՈՆ. — Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ դատաւոր Բարքերի ընտրելիութիւնը, նախագահութեան համար, Մ. Ռուզվէլթէն աւելի կը յաջողի։

ՔԻԼ. — Հոնկոնգէն զբօսանաւին նորոգութիւնները փութով առաջ կը տարուին։ Վիլհէլմ կայսրը այդ զբօսանաւով պիտի կատարէ ծանուցուած պտոյտը Միջերկրականի մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

4 Հոկտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 70
Բէժի (Tab. Turcs)	388 —
Օամ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 55
Երկաթուղի (Lots Turcs)	129 —
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	590 —
Թրանսվալ (Transvaal)	92 —

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱՎԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ս.

ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Կիլիկիոյ կաթողիկոս Տ. Տ. Սահակ Սրբազան, հետեւեալ շնորհաւորական հեռագիրները ստացաւ երէկ։

Սիսէն՝ Աւետիս Գուլումճեանև Մը-կըրտիչ Գուլումճեան էֆէնտիներէ, Ատանայէն Յարութիւն Պէտէլեան և Պետրոս Եղիսեան էֆէնտիներէ, Հալէպէն Յովհաննէս էֆ. Թիւրապեանէ, և Թորոս էֆ. Գուլումճեանէ, Իզմիրէն Տօքթ. Թէրզեան էֆ.է, և Այնթապէն Տ. Մովսէս քհն.է։

*** Ն. Ս. Օծութիւնը երէկ շնորհակալութեան և գոհունակութեան այցաքարտեր ղրկեց Կիլիկիոյ Թեմերուն այն բոլոր եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութեանց՝ որոնք հեռագրով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցած էին Ս. Կաթողիկոսին։

ԱՆՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ, Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին այցելեցին Վեր. Գաբրիէլ Նարատունկեան և Մկրտիչ Խասեան էֆէնտիները, Ամերիկեան Առաւաժաշունչի ընկերութեան անուանքով Տքթ. Պոէն, Պէշիքթաշի Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ՝ Տրդատ պէյ Տաճեան, Յովհաննէս Ալալըմճեան, Տօքթ. Ճանիկ Քրիսեան էֆէնտիները, Բազարատ էֆ. Արթինօֆ որոնց ամէնքն ալ բարի գալուստ մաղթեցին Ն. Ս. Օծութեան և շնորհաւորեցին Ս. Կաթողիկոսը Կայս. Բարձր. շնորհացարժանացած ըլլալուն համար։

Ն. Ս. Օծութիւնը սիրալիր ընդունելութիւն մը բրաւ բոլոր հիւրերուն որոնց պատասխրութիւններ եղան։

*** Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ. Տ. Սահակ Սրբազան, երէկ առաւ Երուսաղէմեան պարտէզին մէջ լուսանկարուեցաւ լուսանկարիչ Թագւոր էֆ. Զրաքեանի կողմէ։ Ն. Ս. Օծութիւն բազմած էր Կաթողիկոսական Աթոռի մը վրայ, վեղարի գլուխ, պատուանշանները կախած և հովանաւորական գաւազանը ձեռքը։ Կաթողիկոսական Աթոռին շուրջ սփռուած էին թաւ գորգեր։ Զրաքեան էֆ. յետոյ լուսանկարեց Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեանը, իր շուրջը ունենալով Հալէպ-Այնթապի Առաջնորդ Տ. Կարապետ և Տ. Ներսէս Վաղարշակ վարդապետները, որոնք Ն. Սրբազնութեան Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին տեսչութեան օրով աշակերտներն եղած էին։

ՀՍԵՍ. Գաբրիէլ Նարատունկեան և Մկրտիչ Խասեան էֆէնտիները երէկ այցելեցին նաև Ս. Պատրիարք Հօր։

ԳԱՂԱՏԻՈՅ առաջն. Տ. Եղիշէ վրդ. գրով մը տեղեկացուցած է Պատրիարքարան թէ Գրիշէհիր միկնած է տեղւոյն կրթ. և եկեղեցական գործոց կարգադրութեանը համար։

ԿԸ ԼՍԵՆՔ որ Իօտոսթոյի առաջնորդ Տ. Վահրիհ վրդ. Շահլամեան որ հրաժարական մատուցած էր առաջնորդական պաշտօնէն՝ ետ առած է իր հրաժարականը Իօտոսթոցիներուն խնդրանքին վրայ։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Տ. Օրմանեան Ս. Պատրիարք հօր։ Ներկայ էին Տ. Տ. Գրիգորիս և Գաբրիէլ սրբազանները և Տ. Կարապետ Ա. քհն. Սէթեան։ Ժողովին միւս անդամները բացակայ էին։

1. Երզնկայի Առաջն. փոխանորդ Տ. Արտաւազդ վարդապետ Գալէնտէրեան կը տեղեկագրէր թէ Տ. Մարկոս քհն. Քէմախու Վարի Բագառիճցի ամուսնացեալ ազգային մը, որուն կինը ատկաւին կենդանի է, Գոմէրցի կոյս աղջկան մը հետ ապօրինի կերպով նը-շաններ է։ Ժողովը որոշեց գրել Առաջն. փոխանորդին որ Տ. Մարկոսը Պոլիս ղրկէ ներկայանալու համար Կրօն. Ժողովին։

2. Պուրսուրի Տ. Եղիա վրդ.էն, Թաղ. Խորհուրդէն և ազգայիններէն կարգ մը գանգատագիրներ հասած էին տեղւոյն Տ. Դաւիթ քահանային ընթացքին դէմ։ Ժողովը արժան դատեց պաշտօն յանձնել Ագշէհիրի Տ. Գրիգոր քհն. Այտընեանի երթալ քննել խնդիրը և կարգադրել ու արդիւնքը տեղեկագրել։

ՆՈՒԱՍՏԻՒ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Բարթող էֆ. Թէլեան, Եդուարդ էֆ. Գարակէօզեան, Տիրան էֆ. Կիւմիշկերտան և Սիմոն էֆ. Գայսէրլեան։

Ցանձնաժողովը զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Նախնթաց նիստի մէջ որոշուած էր թէպէտ Ցանձնաժողովոյ սեփական գրքերու վաճառումը յանձնել Պալենց Գրատան, սակայն նոյն որոշման գործադրութեան սկզբնաւորութեան միջոցին իսկ դժուարութիւններ յարուցուած լինելով նոյն գրատան կողմէ, Ցանձնաժողովը որոշեց այս գրքերու վաճառման մասին ուրիշ հիմնական կարգադրութիւն մը ընել, և առժամապէս յանձնել անոնց վաճառումն դարձեալ Պիպէրեան գրատան։

—Զանազան կարօտ վիճակներ զբրկուած Նպաստից բաշխման ցուցակները հասած ըլլալով Ցանձնաժողովը քննեց դանոնք և կարեւորը ոնօրինեց։

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂի Աղքատախնամ մարմինը, Թաղին Հայ աղքատներուն և կարօտեալներուն ինդպատ, յառաջիկայ կիրակի գիշեր, Սեպտ. 26, ժամը 9ին (Լ. Ե.) Թատերական ներկայացում մը պիտի տայ, գիւղին Թաղապետական Թատրոնին մէջ, Մնակեան խումբին կողմէ։ Ներկայացուելիք Թատերախաղն է Դարբնոցապետը, 5 արարով գեղեցիկ և յուզիչ տռամը, որմէ ետք պիտի ներկայացուի նաեւ քրջալիր զաւեշտ մը՝ 2 արար։ Թաղին պատուաւոր անձնաւորութիւններէն կազմուած է օր պիտի հսկէ Թատերական գործերուն կանոնաւորութեանը և հասոյթին արդիւնաւորմանը։ Վստահ ենք որ հանրութիւնը առատապէս կը սատարէ այս բարեսիրական ձեռնարկին, ուր հաճոյալին օգտակարին հետ կը միանայ և Թաղին աղքատները զուրկ չեն մնար ձմրան պիտոյքներէն, զորս արդէն լիուլի կը հայթայթէ Թաղին Աղքատախնամ մարմինը։

ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Թաղ. Խորհուրդը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ հինգ վեց ժամկոչի պէտք ունի, որոնք վկայուած պէտք է ըլլան պարկեշտութեամբ և հաւատարմութեամբ։ Փափաքողները պէտք է դիմեն Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդարանը։

ՊԱՆԵՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Տնտեսական Խորհրդոյ

Գուզկունճուգ - Իճատիէ միացեալ Թաղից Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մասակարարութեան հաշուեցոյցը՝ սկսեալ 1899 Սեպտեմբեր 1է ցվերջ Օգոստոս 1903 տարւոյ, ըստ օրինի Տնտեսական Խորհրդոյ մատուցուած և անոր յարելման օրինակը յիշեալ եկեղեցւոյ բակը կախուած է՝ իտես Թաղեցի ժողովրդեան՝ քսան և մէկ օրուան պայմանաժամաւ։

Կը հրաւիրուին պատուաւորժան Թաղեցիներն որ այդ հաշուեցոյցին վրայ՝ եթէ որ և է դիտողութիւն ունին, գրաւոր կերպով ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ որոշեալ պայմանաժամուն մէջ, յորմէ յետոյ՝ անլսելի պիտի մնայ որ և է դիտողութիւն։

(ԿՇԻՖ)

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»Ի ԹՎԵՐՕՆԸ 157

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԶԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿՕԱՆԳԻ

Հեղինակ — Թարգմանիչ

ՀՍՄԻԼ ՌԻԵԶՈՒՈՒ — ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՃԷՇԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

—Բայց ի՞նչ ունիք, տիկի՛ն Լուիզ, գոչեց երիտասարդը անոր ժգոյն դէմքէն ու այլայլուն կերպարանքէն դողահար, ոնհանգի՞ստ էք արդեօք...։

—Ո՛չ, բան մը չունիմ, պատասխանեց Լուիզ ախուր համակերպութեամբ մը գլուխը ծռելով։ Եկայ աչքովս տեսնելու Արդարութեան յաղթանակը և Անմեղութեան մրցանակը։ Ալ հիմա կրնամ հանդարտ սրտով վերջին պարտքս ալ կատարել...։

Ու երիտասարդին ուղղելով իր խօսքը,

—Պարո՛ն Բիէռ, ըսաւ հեկեկացող ձայնով, մեր տեսակցութեան մէջ յայտնած էի ձեզ թէ ձեր հայրն ու մայրը ողջ են դեռ, և թէ ես իմ ձեռքովս պիտի ներկայացնեմ ձեզ անոնց։ Ժամանակը եկած է խոստումս կատարելու։ Պատրաստուեցէք ուրեմն որ ձեր երջանկութեան բոյնը ծանիմ ձեզ, և հո՛ն վայելէք ձեր պարկեշտութեան և ուղղամտութեան արդար պտուղը...։ Եկէ՛ք, սիրելի՛ զաւակս, շո՛ւտ ե. կէ՛ք...։

Բիէռ, Լուիզի այս սրտաշարժ հրաւէրին առջեւ մտացնոր, գինովի դանդաղուն քայլերով հետեւեցաւ անոր, ու երկու՝ քը մէկմանց թներեւոյթ եղան անդուղներուն վրայ, Լէոնարդինն ու իր պապը անբացատրելի անձկութեան մը մատնելով կրկին։

29.

Էտուարտ Լիւսրոյ Կուդ ա'Օռ փողոցի անարկու տեսարանէն բաժնուելէ ետքը, ուղղակի իր տունը դարձած էր Տօքթէօռ Ժէռվէի ընկերակցութեամբ։

Մերուսի բժիշկը, որ իր փորձառութեանը կը միացնէր նաև հեռատես ու խորաթափանց խոհականութիւն մը, չէր ուզած մինակ թողուլ իր բարեկամը, և ճամբուն ամբողջ տեւողութեան միջոցին, ջանացած էր ամաքել անոր յուզումը, իր պերճախօսութեան բոլոր զօսպանակները գործածելով։ Բայց Լիւսրոյ երբեք չէր կրցած հանդարտեցնել իր սիրտը և միտքը կաշկանդուած մնացած էր միշտ նոյն աղետալի մտածումներով։

Կուդ ա'Օռ փողոցի տան մէջ սպասող մարքիզուհին երէկ ընդունեցին բազմաթիւ ցաւակցութիւններ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ. — Օսմ. Պանքային ընդհ. տնօրէն Մ. Ժ. Տէքէս որ Բարիզ կը գտնուի, Էլիզէի պալատին մէջ ընդունուեցաւ նախագահ Լուպէի կողմէ։

ԱՐԱԳԱՀԱՐՈՒԱՆ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ. — Գերմանական ԱՁՏՊՍ չոգենաւը երէկ Պոլիս պիտի բերէր Արքունի նաւարանին մէջ նորոգուած Ֆիքնը ՊիւլեՁs զրահաւորին յատուկ արագահարուած թնդանօթները։

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. — Այրի Տիկին Էլէն Զարիֆի, ինչպէս յայտնի է, Պոլսոյ մէջ յունական նոր հիւանդանոց մը շինելու մտադիր էր։ Այս բարեսիրական գաղափարին գործադրութիւնը սկսաւ։ Շիշլի, Ցունաց գերեզմանատան դէմ, ֆրանսական հիւանդանոցին քով 14,000 քառակուսի կանգուն գետին մը գնուած է որ կ'արժէ շուրջ 3500 ոսկի։ Տիկին Զարիֆի 500,000 ֆրանք մատդրած է յատկացնել շէնքին շինութեան և ներքին յարդարման։ Նաև բաւականաչափ հաստոյթի աղբիւրներ պիտի յատկացնէ։ Ցոյս կայ որ աշխատութիւնները սկսելու վերջին ձեւակերպութիւնները քանի մը օրէն վերջ կը գտնեն։

ՄԻՏԻԼԻՒԻ ՕԴԱՑԻՆ ԿԱՋը.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը մասնագիտական յանձնախումբ մը կազմեց Մ. Լը-Քլէրքի նախագահութեամբ, որ պիտի երթայ Միտիլլի, օդային կապերու հաստատման ընդունելութիւնը կատարելու։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ընդհ. Տնօրէն կոմս Տ'Արնու առջի օր Բարիզ ուղեւորեցաւ, Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը առաջարկեց Բ. Դրան հականեխական մեքենաներ գնել, որոնք գաւառները ղրկուին։

ԴԵՐՄԱՆԱՑԻ 60ի չափ վաճառականները և ճարտարագործները Հոկտ. 5ին Պոլիս կը հանին Շնեզվիկ շոգենաւով։

ՇԻՐՔԷԹԸ.—Շիրքէթը Խարիէի Վարչական խորհուրդը կը խորհրդակցի անգլիական Տան մը չորս նոր շոգենաւեր յանձնարարելու համար։

ՍԱՄՈՍԻ ԵՐԿԱՇԱՐԺ.—Պաշտօնական գնահատման համաձայն, Սամոսի մէջ վերջին երկրաշարժին պատճառած վնասը կը հասնի 7,350,000 ղրուշի։

ԷՔՍՊՐԷՍ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖՐԱՆՍԷ ՏԷԺՕԱՌՏԷՆ դեղին հնարիչը և տէրը Պ. Տէժառտէն տեղեկանալով որ ուրիշներ իր ապրանքին շիշերուն նմանութիւնը և վրայի էթիքէթներուն գոյներն ու գիրերը կեղծելով էՀսpրէՏ տը մալթներ կը ծախեն, դեղագործներուն, դեղավաճառներուն և հարուածեան կը ծանուցանէ թէ, այս կեղծ ապրանքները առընչութիւն չունին իր ապրանքներուն հետ, և թէ ինքը «Էքսպրէս տը մալթ ֆրանսէ Տէժառտէն»ի շիշին ձեւ, էթիքէթին գոյնը, գիրերուն դասակարգութիւնը և մարքան ամբողջ օսմ. երկրին համար մենաշնորհ ըրած է, և այս թուականէն ետք ո՛վ որ կեղծել յանդգնի, պիտի ենթարկուի օրէնքին որամադրութեան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐը

ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄ.— Թարպիոյ մէջ կօչկակար էլէֆթէրիօս Մաճուսի անուն 36 տարու երիտասարդ մը կիրակի իրիկուընէ ի վեր անհետացած է։ Իրիկունը Եէնիքէօյ գացած էր ետ առնելու համար զոյգ մը կօչիկ զոր 26 ղրշ.ի ճուրդի հանած էր։ Ընկերներուն հետ գինետունները թափառելէ ետք ուզեց Թարպիա դառնալ։ Այնքան գինով էր որ հազիւ կրնար քալել։ Կը կարծուի թէ ծովը ինկած է։

ՌԷՍՄԻ

ԻԼՄԻՑԷ

Էչլիլէթ վէ հիւսնը խրտմէթլերինէ պինանէն Պէրաթ նամիպի սապրդ ֆազիլէթլու Մուհարրէմ Սըրազը վէ Այսը վիլայէթի մէրքէզ Պիտլիս Մանքէմէսի հուգուգ տամիրլի բէյիի ֆազիլէթլու Հասան Ֆէյզիի վէ չիւրէֆայի քիրամտան ֆազիլէթլու Շերիֆ Մէհմէտ էֆէնտիլէրէ Թէրֆիքէն էտիրիլէ բաեէի միւճէրրեմի։

Մէարիֆ նէզարէթը ճէլիլէսի Թէֆթիշ վէ մուաեէնէ հէյեթի մէմուրլարընտան ֆազիլէթլու Իսրիս էֆէնտիյէ Իզմիր բաեէի միւճէրրեմի թէվմիհ պույրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽԵԻՎը.— Երկուշաբթի իրիկուն, Եգիպտոսի Խիվ Ապպաս Հիլմի փաշա Կայս. Պալատ երթալով ճաշեց և Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւը ունենալով արժանացաւ Կայս. մեծարանաց։

*** Խիվը ընկերակցութեամբ իր մանաւոր քարտուղար Շերիֆ պէյի, առջի օր քաղաք իջաւ և այցելեց հելլէն դեսպան Մ. Կրիբարիսի և քառորդի մը չափ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Մ. Կրիբարիս կէս օրէն ետք փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Խիվին, Զպոլքլի ապարանքին մէջ։

ԱԻՍՏՐԻՈՑ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ Ֆրանց՝ Եօզէֆ կայսեր անուան տօնը ըլլալով երէկ, Պոլսոյ դեսպանատան Թավրուզ պահականաւը, ինչպէս նաեւ օտար միւս պահականաւերը դրօշազարդուած էին։ Առտուն արարողութիւն մը կատարուեցաւ Ղալաթիոյ Ս. Ժորժ եկեղեցիին մէջ, ուր ներկայ էին գաղութին քանի մը երեւելիները և աւստրիական դպրոցին աշակերտները։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Կայս. ճնորհ.—Բարատաղի սահմանագլուխին վրայ, Թուզի շրջանակին մէջ (Շքորա) Օգոստ. 27ին կարգ մը անձերու միջեւ կռիւ ծագելով զինուորական ջոկատ մը ղրկուեցաւ դերհազարապետ Իպրահիմ էֆ.ի հրամատարութեամբ։ Զինուորները դէպքին վայրը փութալով ժողովուրդը ցրուեցին, բայց նոյն միջոցին արձակուած գնդակներէն մին կոտրեց Իպրահիմ էֆ.ի ձախ սրունքին ոսկորը։ Շքորայի կուսակալը դէպքը տեղեկագրած ըլլալով Կայս. Պալատ, Վեհ. Սուլթանը հրամայեց վիրաւոր սպային ատիճանը բարձրացնել։ Իր Կայս. բարեւները հաղորդել և Պոլիս բերելով զայն դարմանել Համիտիյէ Մանկանց հիւանդանոցին մէջ։ Կուսակալ Հայտար փաշա անձամբ աւետեց Կայս. այս շնորհները Իպրահիմ էֆ.ի որ յուզեալ, յայտնեց թէ արդէն ակէց առաջ երկու անգամ եւս վիրաւորուած էր և թէ, ապաքինելէն ետքն ալ, մինչեւ մահը անմնացող պիտի ըլլայ Վեհ. Կայսեր համար։ Վիրաւոր սպան Պոլիս բերուած է արդէն և կը դարմանուի նոյն Հիւանդանոցը։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ. — Գերման դեսպան Պ. Մարշալ ֆօն Պիպէրնշթայն առջի օր Պոլիս դարձաւ ռումանական շոգենաւով։ Շոգենաւը Թարապիոյ առջեւ կեցաւ ուր ցամաք ելան դեսպանն ու դեսպանուհին։

*** Անգլիոյ դեսպանին զաւակները առջի օր մեկնեցան Լոնտոն։ Դեսպանն ու դեսպանուհին ալ այսօր պիտի մեկնին, բայց եթէ դեսպանին առողջական վիճակը չի ներէ, ուրբաթ օր պիտի մեկնին։

*** Ռուսական դեսպանը երէկ Պուքրէշ մեկնեցաւ արձակուրդով։

*** Իտալական դեսպան Էմբէրիալի մարքիզին անները իշխան Բէլօնսա մեռաւ Սիկիլիոյ, մէջ շուրջ 70 տարեկան հասակին մէջ։ Այս առիթիւ մարքիզուհու մարքիզուհին երէկ ընդունեցին բազմաթիւ ցաւակցութիւններ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ. — Օսմ. Պանքային ընդհ. տնօրէն Մ. Ժ. Տէքէս որ Բարիզ կը գտնուի, Էլիզէի պալատին մէջ ընդունուեցաւ նախագահ Լուպէի կողմէ։

ԱՐԱԳԱՀԱՐՈՒԱՆ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐ. — Գերմանական ԱՁՏՊՍ շոգենաւը երէկ Պոլիս պիտի բերէր Արքունի նաւարանին մէջ նորոգուած Ֆիքնը ՊիւլեՁs զրահաւորին յատուկ արագահարուած թնդանօթները։

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. — Այրի Տիկին Էլէն Զարիֆի, ինչպէս յայտնի է, Պոլսոյ մէջ յունական նոր հիւանդանոց մը շինելու մտադիր էր։ Այս բարեսիրական գաղափարին գործադրութիւնը սկսաւ։ Շիշլի, Ցունաց գերեզմանատան դէմ, ֆրանսական հիւանդանոցին քով 14,000 քառակուսի կանգուն գետին մը գնուած է որ կ'արժէ շուրջ 3500 ոսկի։ Տիկին Զարիֆի 500,000 ֆրանք մատդրած է յատկացնել շէնքին շինութեան և ներքին յարդարման։ Նաև բաւականաչափ հաստոյթի աղբիւրներ պիտի յատկացնէ։ Ցոյս կայ որ աշխատութիւնները սկսելու վերջին ձեւակերպութիւնները քանի մը օրէն վերջ կը գտնեն։

ՄԻՏԻԼԻՒԻ ՕԴԱՑԻՆ ԿԱՋը.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը մասնագիտական յանձնախումբ մը կազմեց Մ. Լը-Քլէրքի նախագահութեամբ, որ պիտի երթայ Միտիլլի, օդային կապերու հաստատման ընդունելութիւնը կատարելու։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ընդհ. Տնօրէն կոմս Տ'Արնու առջի օր Բարիզ ուղեւորեցաւ, Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը առաջարկեց Բ. Դրան հականեխական մեքենաներ գնել, որոնք գաւառները ղրկուին։

ԴԵՐՄԱՆԱՑԻ 60ի չափ վաճառականները և ճարտարագործները Հոկտ. 5ին Պոլիս կը հանին Շնեզվիկ շոգենաւով։

ՇԻՐՔԷԹԸ.—Շիրքէթը Խարիէի Վարչական խորհուրդը կը խորհրդակցի անգլիական Տան մը չորս նոր շոգենաւեր յանձնարարելու համար։

ՍԱՄՈՍԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Պաշտօնական գնահատման համաձայն, Սամոսի մէջ վերջին երկրաշարժին պատճառած վնասը կը հասնի 7,350,000 ղրուշի։

ԷՔՍՊՐԷՍ ՏԸ ՄԱԼԹ ՖՐԱՆՍԷ ՏԷԺՕԱՌՏԷՆ դեղին հնարիչը և տէրը Պ. Տէժառտէն տեղեկանալով որ ուրիշներ իր ապրանքին շիշերուն նմանութիւնը և վրայի էթիքէթներուն գոյներն ու գիրերը կեղծելով էՀսpրէՏ տը մալթներ կը ծախեն, դեղագործներուն, դեղավաճառներուն և հարուածեան կը ծանուցանէ թէ, այս կեղծ ապրանքները առընչութիւն չունին իր ապրանքներուն հետ, և թէ ինքը «Էքսպրէս տը մալթ ֆրանսէ Տէժառտէն»ի շիշին ձեւ, էթիքէթին գոյնը, գիրերուն դասակարգութիւնը և մարքան ամբողջ օսմ. երկրին համար մենաշնորհ ըրած է, և այս թուականէն ետք ո՛վ որ կեղծել յանդգնի, պիտի ենթարկուի օրէնքին որամադրութեան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐը

ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄ.— Թարպիոյ մէջ կօչկակար էլէֆթէրիօս Մաճուսի անուն 36 տարու երիտասարդ մը կիրակի իրիկուընէ ի վեր անհետացած է։ Իրիկունը Եէնիքէօյ գացած էր ետ առնելու համար զոյգ մը կօչիկ զոր 26 ղրշ.ի ճուրդի հանած էր։ Ընկերներուն հետ գինետունները թափառելէ ետք ուզեց Թարպիա դառնալ։ Այնքան գինով էր որ հազիւ կրնար քալել։ Կը կարծուի թէ ծովը ինկած է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1904 21 Սեպտեմ. Դշ.)

ՑՈՐԵՆ

Ձերմակ Առաջին օխան	37½	փարա
» երկրորդ »	36¾-37	»
Մախլութ »	32-33	»
Զավտարը »	29-31	»
Սէրթ էքսթրա, օխան	37	փր.
» միջին տեսակ	32-33½	»

Այսօր ժամանեց 21 վագոն ցորեն Անատոլ։

Այսօր ժամանեց 2 վագոն Բուսէլի առաջին 37½, երկրորդ 36½—37 բարա օխան։

ԱԼԻՒՐ

Այսօր ժամանեց Վարնա 1800 պարկ։

Տեղական քըրմա Ա. պարկը 74 ղ.

» » Բ. » 70-72 »

ԹԵՓ

Օխան 18 փարա։

ԳԱՐի

Բէյսուէնէճ 11¼ ղրշ. գրիւը

Մերսին և Բուսէլի 10¾—11 »

ՄԻՍՐ

Օխան 27—28 փարա ագարմա։

ԱԶԳ. ՀԻԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ անցեալ Օգոստոս ամսոյ մէջ հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են։

Գանատա գտնուող ուրթ բարեսէր ազգայիններէ 840, Սափրիչ Արհեստաւորներէ Պատարագի համար 535, Մեծ. Եղիա էֆ. Բ Կիւմիւշեան վասն խաղողի 240, հանգուցեալ Ատաբազարցի Յարութիւն Կարապետեանի պաշտպանք էֆ.ք 231,75, Աշն.Տիկին Եղիսաբէթ Ց. Աբրահամեան ի Նիկոմիդիա 216, բարեսէր ոմն ձեռամբ Մ.Ֆ. 120, Մեծ. Կարապետ էֆ. Էպրուեան Սիվրիհիսարցի 108, Մեծ.Պողոս էֆ. Փափազեան Գրուսացի 108, Մեծ. Միսաք էֆ. Խաչատուրեան առևտրական խնդրոյ մը կարգադրութեան առթիւ 108, Մեծ. Յոն էֆ. Շիշմանեան 108, Մեծ. Մկրտիչ էֆ. Գրիգորեան վասն կենաց և բարօրութեան իւր ընտանեաց և զաւակաց 95, Պէշիկթաշի եկեղ. տօնախմբութեան օրը շրջագայած պնակի հասոյթ 85, Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Թրբանեան Տիարպէքիրցի 60, Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Եղիկեան 60, Աշն. Տիկին Մանոնիկ Գ. Աստարեան 56, Մեծ. Առաքել էֆ. Փափազեանի առանին գանձանակէն 54,50, Վսեմ. Յակոբ էֆ. Պոյաճեանի առանին գանձանակէն 49, Պէյազիզի եկեղեցւոյ պնակի հասոյթ 30, բարեսէր ոմն ի Կարին 27, Մեծ. Կարապետ էֆ. Թայըզճեան Ատաբազար 27, Մեծ. Յակոբ էֆ. Հճի. Պետրոսեան Ագշէհիրցի 22։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Վ. ԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երկկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 4 հոկտ. — Մովսկալ Ա. լէքսէվ մօտերս Բեթերպուրգ կ'ապասուի ուր պիտի տեսակցի Զարին հետ, Մ. Արեւելքի կայսրութեան վրայ։ Մովսկալը երկար ատեն պիտի մնայ Ռուսիոյ մէջ։

—Բեթերպուրգէն կը ծանուցանեն թէ Մեծ Դուքս Միխայիլովիչը չէ որ Մ. Արեւելքի ռուս բանակին վերին հրամատար պիտի անուանուի, այլ զօր. Քուրոքաթքին, որ իր հրամանին տակ պիտի ունենայ զօր. Լինէվիչը՝ առաջին բանակին հրամատարը, և զօր. Կրիբընպէրկը՝ որ պիտի հրամայէ երկրորդ բանակին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լանկօրի մէջ (Անգլիա) երկաթուղին գիծէն ելաւ։ 9 հոգի սպաննուեցան և 50 վիրաւորուեցան։

ԲԱՐԻԶ.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տելքասէ Բարիզի սպանիական դեսպան կոմս Էֆոն Քասթիլլօ հաւանաբար այս հինգշաբթի պիտի բատարագրեն Մարոքի մասին սպանուիք-բանական դաշնագիրը։

ՀՐԴԵՀ

Երէկ գիշեր, ժամը 1ին ատենները, Հայտար Բաշա, Եէլ Տէյիրմէնի, Տքթ. Ազիզ պէյի տունէն հրդեհ ծագելով, յարակից տունին հետ մէկտեղ այրեցաւ։

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՀԻՆԳ ՈՒՋԱՆԻԿ-ՀԻՆԳ ՓՆՏՈՒՆԻՆ «ԺԱՄԱՆԱԿ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵԱՂԵՐ»

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ընտանեկան անմեղ զբօսանքներու գեղեցիկ հաւաքածոյ մը.—

Այլ ևս մի՛ ըսէք թէ գիշերները երկարեցան, ձմեռը ի՛նչպէս ժամանակ պիտի անցընենք։ Առէք «Ժամանց» մը և կրնաք ամբողջ ձմեռը զուարճանալ և զուարճացնել ձեր հիւրերը.—

Անհրաժեշտ ամէն մարդու.—Անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով և հեղինակին քով Կ. Պոլիս Պայազիտ Հաուզ։

Գին 5 Դահեկան

Առիթէն օգտուեցէ՛ք

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Գ. Կ. Տամկաճեան էֆ. Դաւիրէէն կը գրէ մեզ Սեպտ. 10 թիւով.—

«Վերջացող շաբաթը ընդհանրապէս նպաստաւոր եղաւ պանքաներու թուղթերուն։ Նասիոնալ Պանք, որ անցեալ շաբթու կ'արժէր 19³/₁₆ հինը՝ մինչև 21 բարձրանալէ յետոյ գոցուեցաւ 20¾ հինը և 20⁷/₁₆ նորը, նոյնպէս Ակրիքիւթիւրալ Պանք վաստկեցաւ ½ ոսկի և կ'արժէ 10 ոսկի։ Պանք ա'Աթէն 6 ֆրանքի չափ բարձրացաւ, կ'արժէ 109—109½։ Գասա տի սքոնթօ 226 հինը և 223 նորը։ Տէլթա Բրիվիլէժիէն 14⅛, Տէֆէրէթը 17¾, իսկ Տէլթա Լանտ 23¾—13—16։ Թրամվայ Բրիվիլէժիէ բաւական վաճառողներ վերջին երկու օրերուն մէջ երեւան գալուն՝ կոտրեց 5 ֆրանքի չափ. Բրիվիլիժիէն և 15/16 ֆր. Տիվիտանթը, կ'արժէ 140 և 369—370։

Թէ՛ Դահիրէի և թէ Աղեքսանդրիոյ գարեջրի ընկերութեանց թուղթերուն վրայ չատ քիչ գործ կայ, կ'արժէ Աղեքսանդրիայինները Բրիվիլիժիէ՝ 198 Տէվիտանթը 118, Դահիրէինները 115—116 Բրիվիլիժիէն և 60 Տիվիտանթը։

Սոլթ էնտ Սոտա. 10,000ի չափ արժեթուղթ փոխանակուեցաւ, կ'արժէ 2⅜—2³/₆ բարձրանալու հակամէտ։

Քրէտի Ֆոնսիէ 283, Անկլօ Ամերիկան Նիլ 5⅜—7/16։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆը

21/4 Հոկտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	93.12½
Ամենէն բարձր գինը	93.15
» վար գինը	93.06½

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	126.37
Երէկուան բարձր գինը	126.50
» վար »	126.12
Քրէտի Ֆոնսիէ Լիմիտէն Ա	281.—
» » » Բ	265.50
Քարտի	515.
Պանք Նաս. Կրէս.	424.—

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ՍԽԱԼ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔԸ՝ ԱՆՎԻՃԵԼԻ

ՕՐՕԶՏԻ ՊԱՔԻ ԵՒ ԱՌԵՏՒՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Վաճառականի մը ու պաշտօնէի մը միջեւ փոխանակուած խօսքերուն պատահաբար ունկնդիր ըլլալով, հասատատուած էինք մեր սա համոզումին մէջ թէ այժմ առեւտրական հրապարակի վրայ յաջողելու համար փոխանակ շատ մը բաներ կիսկատար սովրելու, միայն մէկ բան սովրիլ, բայց լա՛ւ սովրիլ անհրաժեշտ է։ Սակայն մեր այս համոզումը առեւտրական յօդուածի մը նիւթ ընելէ առաջ, պահ մը վարանեցանք որ մի՛ գուցէ ատով ամէնուն ծանօթ բանի մը վրայ գրած ըլլանք։ Մեր այս մտածման մէջ ե՞րբան սխալեր ենք։ Առեւտրական մը կը մերժէ այդ գաղափարին օգտակարութիւնը, որ գիտական ու փորձառական սկզբունքներու վրայ հասատատուած է և բոլորովին հակառակ կարծիք մը յայտնելով, կը ջատագովէ համայնագիտութեան, այսինքն շատ բան սովրելու, բայց և ոչ մին կատարելապէս սորվելու դրութիւն մը։

Մարդիկ ազատ են ո՛և է խնդիր տարբեր հայեցակէտներէ դիտել ու դատել և անոր վրայ հակառակ գաղափարներ կազմել, բայց երբ թերթերու մէջոցաւ կը հրատարակուին և կը յանձնարարուին ա՛յնպիսի թիւր գաղափարներ, որոնց տարածումին հետեւանքը պիտի ըլլայ հրապարակին վրայ գտնուած անյաջողներու և դժբախտներու թիւը աւելցնել, ինչպէս ըրած է յիշեալ առեւտրականը, թէ՛ մեզ և թէ ընդհանուրին համար պարտականութիւն մը կ'ըլլայ զանոնք հերքել։

Նախորդ յօդուածով ըսած էինք.

«Ամէն զարգացած երկիրներու մէջ գործ չկայ կամ սակաւ գործ կայ այն արհեստաւորներուն համար որոնք շատ մը արհեստներ միասին սորված են, բայց ամենքմէ և ոչ մին կատարելագործած են։ Արհեստ մը կատարելագործելու կամ գործի մը մէջ յառաջդիմելու միակ պայմանն է մարդու մը՝ իր մասնաւորական ու բարոյական բոլոր ոյժերը միակ նպատակի մը վրայ տամփռել և իր բոլոր զօրութիւնը հոն կեդրոնացնել։ Այն որ իր կարողութիւնը կը ցրուէ մէկէ աւելի կէտերու վրայ ու ամփոփ մտքով և ամբողջ զօրութեամբ չաշխատիր մէկ գործի, բնականաբար դայն կիսկատար կ'ընէ, թերի գործեր կ'արտադրէ և ըստ այնմ կը վարձատրուի։ Մեծ հասատութեանց մէջ համայնագէտ պաշտօնէին երկրորդական գործ կը տրուի, իսկ կարեւոր գործերը կը յանձնուին մասնագէտներու։

Առեւտրի մէջ ալ երբ պաշտօնեայ մը հետամուտ ըլլայ վաճառատան բոլոր գործողութեանց հաւասարապէս հմտանալու և եթէ ջանք ընէ ամէն բան մէկէն ուսումնասիրելու, չատ հազուադէպ է որ այն պաշտօնեան այդ բոլոր հիւղերուն մէջ ալ յաջողակ ըլլայ, չատ չատ անոնց մէջ հետեւակ մը կրնայ ըլլալ ու միշտ կարօտ է իր գործոց մէջ առաջնորդի մը, հակակշռի մը։ Վերջապէս, արհեստաւոր թէ վաճառականն, յաջողելու համար պէտք է բան մը իրենց մասնագիտութիւն ընեն ան։»

Առեւտրական մը մեր այս խօսքերը առանց փաստով մը հերքելու կամ տենչց հակառակ գիտական կամ փորձառական ապացոյց մը մէջ բերելու, կը խեղաթիւրէ, անիրաւ, թերի, միակողմանի կ'անուանէ և յաջողելու համար համայնագիտութիւն կը քարոզէ։ Կ'ըսէ թէ. «Այսօր մեր առեւտրական աշխարհին մէջ անոնք որ գիրք, անուն և համբաւ չունցած են, մասնագիտութեամբ չէ՛, այլ ըստ կարելւոյն բազմազան առեւտրական ծանօթութիւններ ունենալով միայն ձեռք բերած են։» Այդ պարոնը վաճառականութեան մէջ յաջողելու համար ընդհանրական առեւտրականներուն համայնագէտ ըլլալ կ'առաջարկէ։ հրապարակի վրայ ամէն յառաջդիմութիւն անոր կը վերագրէ, սակայն իր այս դրութեան օգտակարութիւնը հաստատող ո՛չ կանոն մը, ո՛չ օրէնք մը ցոյց կուտայ, այլ քանի մը օրինակներ իբր ապացոյց մէջէն կը բերէ, և այն տեսակ սխալ բաներ կը պատմէ, որոնք նոյն իսկ իր ջատագոված դրութեան հերքողականն են։ Ընդդիմախօս պարոնը բարձրերէն օրինակներ ցոյց կուտայ ու կ'ըսէ. «Օմ. Կայս. Գանքարի, Քրէտի Լիսնէի, Օրօզտի Պաքի և մերազգի ու տարազգի վաճառատանց աշխատակիցները միւնոյն պաշտօնի մէջ չեն մնար, այլ փոխն ի փ.խ պաշտօններ կը վարեն նոյն հաստատութեանց մէջ, թէ մէկ պաշտօնեան մասնակ մը Պոլսոյ մասնաճիւղին մէջ պաշտօնավարելէ յետոյ ուրիշ պաշտօնով Ղալաթիա կամ Բերա կը փոխադրուի, ու անկէ ի հարկին դարձեալ ուրիշ պաշտօնով ուրիշ քաղաք մը կը փոխադրուի։»

Մեծ սխալ մը, որ իր քարոզած հասմանագիտութեան գլխաւոր հիմն է։

Ինչպէս որ ամէն ոք գիտէ, Պոլսոյ առեւտրական մեծ հասատութիւններուն, օրինակի համար, Օրօզտի Պաքի վաճառատան բոլոր վաճառքները իրենց տեսակներուն համեմատ ճիւղերու (rayon) բաժնուած են. ասոնցմէ զատ կան հաշուական, դրամական, մաքսային, վարչական գործեր և իւրաքանչիւր ճիւղ իրեն մասնագէտ-պատասխանատու պաշտօնեան ունի։ Զոհեանք օր մը որ այդ պաշտօնեաներուն համայնագիտութիւն ստրվեցնելու համար մեռաքսեղէնի ճիւղին պատասխանատու պաշտօնեան գալ ամիս խուրտավաքի ճիւղին գործերը վարէ, ոչ ալ անոր յաջորդէ ժամացոյցի ճիւղին պաշտօնեան։ Այդ մեծ հասատութիւնը համայնագիտութեամբ յառաջացընելու նպատակաւ չլսեցինք որ սենեկապետը, որուն հսկողութեան յանձնուած է ներս մտած բոլոր ապրանքը, անուններուն, հասկերուն համարն ու հայիւը։ տմսագլխուն երթայ գանձապետին հաշուեկշռի պատրաստութեան օգնել կամ գանձապետը գայ դուռը կանգնի ու վաճառատուն մտած ապրանաց թիւն ու քանակը արձանագրէ։ Զենք լսած որ այդ վաճառատան ընդհանրական բաժնէն պաշտօնեայ մը գալէ անգամ մը երթար մաքսէն ապրանք քաշէր, ո՛չ ալ մաքսի գործերու պատասխանատու պաշտօնեան, որ իր մասնագիտութիւնը համար ամիսը 30 օսկի կ'առնէ, գործարաններու յանձնարարական նամակներ գրէր կամ յաճախորդներուն հաշուեցոյցները պատրաստէր։ Այդ վաճառատան մէջ սկսնակ, հետեւակ երկրորդական պաշտօնեաները կրնան փոխուիլ, ի հարկին ամէն ճիւղերու մէջ ծառայել, իսկ պատասխանատու կարեւոր պաշտօնեաները բնաւ փոխն ի փոխ չեն աշխատիր։ Այսպէս է նաև բոլոր հանրային ու պետական պաշտօնատանց, դրամատուններու մէջ, եւն.։ Հանրային Պարտուց Զկնարանին ո և է մէկ պաշտօնեան համայնագիտութիւն ստրեցու համար չերթար Կեդրոնի Հաշուակալութեան Սենեկի գործերուն աշխատակցիլ։ ո՛չ ալ արժեթուղթերու բաժին գրագիրներէն մին զեհիրեի տուրքեր գանձել։ Այս կարգի մեծ հասատութեանց մէջ նախ նոր պաշտօնէին կարողութիւնն ու յարմարութիւն համեմատ գործ մը կ'որոշուի, ժամանակ մը այդ ճիւղին մէջ իրրեւ օգնական կ'աշխատի և ուրիշ գործ կատարելապէս իւրացնելէ յետոյ պաշտօնի մը գլուխ կ'անցնի և այդ պաշտօնին մէջ կը յարատեւէ։ Այդ միւնոյն պաշտօնով կրնայ պաշտօնատուն պաշտօնատուն փոխադրուիլ. սակայն բնա՛ւ ուրիշ պաշտօնով, այսինքն իր չգիտցած մէկ գործը վարելու համար ուրիշ մասնաճիւղ մը չանցնիր։

Ընդդիմախօս պարոնը կ'ըսէ. «Միւնոյն ձեւակերպութիւնները ու պաշտօնի փոփոխութիւններ տեղի կ'ունենան Պոլսոյ կարեւոր վաճառատանց մէջ։ Ո՛և է աշխատակից ի հարկին ճամբորդ-վաճառորդ է, ապրանք յանձնարարող է, մաքսային գործառնութեանց իրազեկ է, հաշուական գործառնութեանց հմուտ է, վարժ թղթակից է և վաճառատան ապրանքները յարդարող է»։

Այս խօսքերը մասամբ ճիշտ են։ Շաւկայի փոքր խանութպանը կամ գիւղի մը վաճառականը կամ անոր աշխատակիցը այդպէս կ'ընէ։ Ինք խանութը կը բանայ, ինք կը գոցէ, ինք կը գնէ, ինք կը ծախէ, ինք կը գրէ իր տետրակները, եթէ ունի, և ի հարկին իր խանութը քովի գրացիին հսկողութեան յանձնելով, կ'երթայ իր ապառիկները ինք կը գանձէ, բայց ամէն կարեւոր վաճառատուններու մէջ բոլորովին հակառակը ըլլալով, գործին բնութեանը ու մեծութեանը համեմատ այդ աշխատութիւնները բաժնուած են ու այդ գործերը պատասխանատու մասնաւոր պաշտօնեաներու յանձնուած են։ Հոն նորեկներ, երկրորդական պաշտօնեաներ հաւասարապէս ամէն գործի կ'աշխատին, ամէնուն կ'օգնեն, բայց ի վերջոյ իրենց ունեցած յարմարութեան ու ընդունակութեան համեմատ մէկ ճիւղի մը մէջ կը զետեղուին։

Ընդդիմախօս պարոնը հմայնագիտութիւնը ջատագովելու համար ասոնցմէ զատ ուրիշ փաստ մը, ապացոյց մը չունի։ Միայն այդ դրութեան օգտակարութիւնը ցուցնելու համար բան մը պիտի կրնար ընել, «յանկէ յանուանէ միւսատակել այն վաճառականները, որոնք համայնագիտութեամբ իրենց գործութիւնը պահպանեցին ցայսօր առեւտրական հրապարակին վրայ, նմանապէս անոնք որ մասնագիտութեան հետեւելով հրապարակէն անհետացան»։ Բայց դանց ըրած է, համեստութեանը ջանքէն դուրս չելլելու համար։ Այս մասին կը նշուրեւորենք զինքը, որ միամտութիւնը չէ ունեցեր այդ բանն ընելու, որովհետեւ յայտնի՛ութիւններ կամ ճախորդութիւններ, որոնք չատ մը պարագաներու, պատճառներու արդիւնք են, համայնագիտութեան կամ մասնագիտութեան վերագրելով, աւելի մեծ սխալ մը գործած պիտի ըլլար։ Սակայն թող ներուի մեզ, իր սխալ կարծիքը ուղղելու համար, քանի մը անուններ յիշել և հաստատել թէ վաճառականները կամ արհեստաւորները միմիայն մասնագիտութեամբ կրցած են ու կը՛նան գոյութիւն ունենալ հրապարակի վրայ։

Քանի որ մի անգամ Օրօզտի Պաքի վաճառատան անունը յիշեցինք, մեր ապացոյցները դարձեալ անկէ առնենք։ Այդ հասատութիւնը, որ Անանուն ընկերութեամբ կազմուած է, ու մեծ դրամագլուխ մը ունի իր տրամադրութեան տակ, այսօր իր ունեցած չատ մը ճիւղերուն մէջ չի կրնար մրցիլ համեմատաբար փոքր վաճառականներու հետ։ Օրինակի համար, գուլպայի ճոխ ու ընդարձակ ճիւղ մը ունի, բայց չի կրնար ամէնէն ընտրելի տեսակներուն մէջի Աւանեսեան եղբարց հետ։ Մանիֆաթուրայի ամէն ճիւղ սեւնի, սպկան ճերմակ կտաւին մէջ չի կրնար մրցիլ Սատաքոլեանի, կամ ուրիշ գունտոր տեսակներու մէջ՝ Թոփչեանի, Թաքատեանի հետ։ Այս վաճառականները իրենց մասնագիտութեան չնորհիւ է որ կրնան մրցիլ և Օրօզտի Պաքէն անհամեմատաբար աւելի գործառնութիւն կ'ընեն իրենց տեսակներուն վրայ։ Օրօզտի Պաքի ժամանակ մը ջանաց ամէն ճիւղի վրայ մեծ քանակ թէ փոքրքանակ գործել, բայց չյաջողեցաւ, չկրցաւ մրցիլ այդ մասնագէտ վաճառականներուն հետ, տեղի տուաւ և այժմ միայն փոքրքանակ ծախելու դրութեան ոյժ տուած է, և եթէ իր ձեռքին մէջ կան վաճառքներ, որոնց վրայ թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրքանակ կը գործէ, այն ալ արդիւնք է մասնագէտ օգնականներու աշխատութեան։

Բայց բան մը լաւ սորվելու, մասնագիտութիւնը ունենալու խնդիրը պաշտպանելով համար ինչ պէտք է օրինակներ, ապացոյցներ մէջ բերել, քանի որ արդէն անոր հակառակին՝ համայնագիտութեան՝ մրքան պարդիւն ըլլալը կը հաստատէ նոյն իսկ զոյն ջատագովող ընդդիմախօս պարոնը իր սա խօսքերով. «Այսօր նոյն այդ առեւտրականները բազմազան տեսակներով և համայնագիտական պաշարով ի վերջ տարու իրենց մուտքը և ելքը հաշիւ կը հակակշռեն։»—(Վիճակ մը որ հոմանիշ է տեսադիտութեան)։ Եւ երկա՛ն գրագրութիւններու, ոսկնակ վաճառականներու յանձնարարել դրութիւն չը, որով նոյն իսկ հին ու փորձառու վաճառականները չեն յաջողած...։

Թիչեալ առեւտրականը ջերմագէս կը յանձնարարէ սկսնակներուն «աշխատել կարելի եղածին չափ բեռնարկան ծանօթութեանց պաշարով բեռնաւորուիլ»։ Վա՛յ կը կարդայ այն վաճառականին որ իր ընդգրկած ասպարէզին ամէն գաղտնեաց գիտակ չըլլալով իր գործին յաջողութիւնը ուրիշի մը օժանդակութենէն կ'սպասէ։ Մեր կողմէն մենք ալ կը ձայնակցինք այս յանձնարարութեան, որովհետեւ փոխնակ տգէտ մնալու, բան մը չգիտնալու, չատ լաւ է ծանօթութեանց պաշարով կարելի եղածին չափ բեռնաւորուիլ, քիչ չատ բան մը գիտնալ, բայց ասնսկ՝ աւելցնենք թէ այնվաճառականը որ ուրիշին օժանդակութեան կարօտ չըլլալու համար կը փափաքի իր գործին գաղտնեաց գիտակ ըլլալ, պարտի այս ծանօթութիւններուն մէջէն ընտրել անոնք միայն որոնք իրեն անհրաժեշտ պէտք են, զանոնք ի հիմանց ուսումնասիրել, որովհետեւ ո և է գործի մը մէջ ծանօթութիւնն՝ օ՛րքան ալ օգտակար ըլլան, ուղղակի, անմիջական արդիւնք մը չեն տար, այլ ո և է գործ մը արդիւնաւորելու համար հմտութիւն պէտք է։ Ամենքիս ալ առողջապահութեան կանոնները, դեղերու վրայ ծանօթութիւն ունինք, սակայն բժշկութիւն չենք կրնար ընել, ամենքիս ալ քիչ չատ օրէնքներու, կանոններու վրայ ծանօթութիւն ունինք, սակայն փաստաբանութիւն չենք կրնար ընել։ Այսպէս, վաճառականութիւնն ալ արհեստ մը, գիտութիւն մրնի՞ է, զանազան ու բազմազան ճիւղեր ունի, և առեւտրական ընդհանուր ծանօթութիւններով չէ որ վաճառականը իրեն գործին գաղտնեաց գիտակ կրնայ ըլլալ, այլ իրեն պէտք եղածները քաջ գիտնալով, ՀՄՏՈՒԹԵԱՄԲ։

Ընդդիմախօս պարոնը կ'ըսէ թէ անծանօթ է իրեն այն անձը որուն խօսքերը առիթ տուած են բան մը լաւ սորվելու և մասնագիտութեան յեռամիտնաց գաղափարին չատագովականը ընելու։ Լա՛ւ, ամենայն սիրով կը փութանք այդ գաղափարը մեզ թելադրող անձերը հոս յիշատակել իրենց տուներուն վրայ։ Ինչպէս որ մեր խօսքերով։—«Մարդկութեան մեծագոյն դժբախտութիւններէն մին կիսկատար գործ ընելու յոռի ունակութիւնն է։ Գէօ չէ ըսեր. «Ինչպէս կ'երեւայ, մանիֆաթուրայի ճիւղին մեր հմուտ աշխատակիցն ալ կը հաստատէ Վ.Ա.ՀՐԱՄԻ գրածը մասնագիտութեան վրայ, որուն պէտքը անհմուտ ու անփորձ առեւտրականները միայն չեն ըմբռնած, բայց անոնցմէ ալ պիտի ըմբռնեն, ցորչափ աւելնայ իրենց փորձառութեան պաշարը։

Ծ. ԽՄԲ.

ՍԻՄՈՆ ՉԷՕՄԼԷԲԶԵԱՆ

Տեր եւ Տիրուհի
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Չ. ԴԱՒԹՍԷՐԵԱՆ